

**HOTUBA YA WAZIRI WA NCHI OFISI YA RAIS, TAWALA ZA MIKOA
NA SERIKALI ZA MITAA, MHESHIMIWA GEORGE BONIFACE
SIMBACHAWENE (MB), AKIWASILISHA BUNGENI MAKADIRIO YA
MAPATO NA MATUMIZI YA FEDHA YA OFISI YA RAIS, TAWALA ZA
MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA KWA MWAKA WA FEDHA 2017/18**

I. UTANGULIZI

1. Mheshimiwa Spika, Awali ya yote napenda kuchukua fursa hii kumshukuru Mwenyezi Mungu mwingi wa rehema kwa kunijalia afya njema na kuniwezesha tena kusimama mbele ya Bunge lako Tukufu. Kwa heshima kubwa nampongeza Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kuiongoza nchi yetu vyema na utekelezaji makini wa Ilani ya Uchaguzi ya Chama Cha Mapinduzi (CCM) ya mwaka 2015. Vilevile, nawapongeza Makamu wa Rais, Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan na Waziri Mkuu, Mheshimiwa Kassim M. Majaliwa (MB) kwa uongozi wao mahiri na kwa kunipatia miongozo na maelekezo mbalimbali ambayo yamesaidia kuboresha utendaji kazi katika Ofisi ya Rais-TAMISEMI.

2. Mheshimiwa Spika, napenda kukupongeza wewe mwenyewe na Naibu Spika kwa uongozi imara na madhubuti katika uendeshaji wa shughuli za Bunge. Nawaombea kwa Mwenyezi Mungu azidi kuwajalia afya njema na hekima katika kuiongoza Mhimili huu muhimu kwa maendeleo ya Taifa letu.

3. Mheshimiwa Spika, kwa namna ya pekee, naomba kutoa shukurani zangu za dhati kwa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala na Serikali za Mitaa inayoongozwa na Mheshimiwa Jasson Samson Rweikiza, Mbunge wa Bukoba Vijijini kwa kuendelea kunipa ushirikiano wa kutosha katika kuiongoza Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa (OR - TAMISEMI). Kamati imepokea, kuchambua kwa kina na hatimaye kupitisha makadirio ya Bajeti ya OR - TAMISEMI kwa mwaka wa fedha 2017/18. Maoni na ushauri uliotolewa umesaidia OR - TAMISEMI kuboresha na kukamilisha bajeti yake kwa muda muafaka na kwa ufanisi.

4. Mheshimiwa Spika, kwa masikitiko makubwa, naomba nitoe pole zangu nyingi kwako wewe Mheshimiwa Spika, Naibu Spika na Waheshimiwa Wabunge wote wa Bunge lako Tukufu kwa kuondokewa na kiongozi mahiri aliyewahi kuwa Spika wa Bunge hili Tukufu, Hayati Samuel John Sitta. Kipekee naomba nitumie fursa hii kumpa pole nyingi sana Mheshimiwa Margaret Simwanza Sitta (Mb.) kwa kuondokewa na mpendwa wake, tunamwomba Mungu aendeleo kukufariji. Aidha, Bunge lako Tukufu liliondokewa tena na Waheshimiwa Wabunge wawili kwa kufariki Dunia. Waliofariki ni Mheshimiwa Hafidhi Ali Tahir aliyekuwa Mbunge wa Dimani, Zanzibar na Mheshimiwa Dkt Elly M. Macha aliyekuwa Mbunge wa Viti Maalum - Chadema. Taifa limepoteza viongozi muhimu waliokuwa na mchango mkubwa kwa maendeleo ya nchi yetu. Napenda kutumia fursa hii pia kukupa pole wewe Mheshimiwa Spika, waheshimiwa Wabunge wote, ndugu wa marehemu, jamaa na wapendwa wao wote wa karibu kwa kuondokewa na wapendwa hawa. Mwenyezi Mungu azilaze Roho za marehemu mahali pema peponi, Amina.

5. Mheshimiwa Spika, kutokana na taarifa iliyowasilishwa hapa Bungeni na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala na Serikali za Mitaa, naomba kutoa hoja kwamba Bunge lako Tukufu likubali kupokea na kujadili Taarifa ya Utekelezaji wa Mpango na Bajeti ya OR - TAMISEMI kwa mwaka wa fedha 2016/17. Aidha, naomba Bunge lako Tukufu lijadili na kupitisha Mpango na Bajeti ya OR - TAMISEMI Fungu 56, Tume ya Utumishi wa Walimu Fungu Na. 02 pamoja na mafungu 26 ya Mikoa kwa mwaka wa fedha 2017/18.

Majukumu ya OR-TAMISEMI, Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa

6. Mheshimiwa Spika, OR - TAMISEMI inatekeleza majukumu yafuatayo:-

- i) Kusimamia utekelezaji wa Sera ya Ugatuuji Madaraka (D byD), Tawala za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa, Maendeleo Mijini na Vijijini;
- ii) Kuziwezesha Tawala za Mikoa kutekeleza majukumu yake ya kisheria;
- iii) Kuziwezesha Mamlaka za Serikali za Mitaa kutekeleza majukumu yake ya kisheria;
- iv) Kuratibu shughuli za utoaji wa huduma mijini kama vile usafiri na usafirishaji, upatikanaji wa maji safi na usafi wa mazingira;
- v) Kusimamia shughuli za Tume ya Utumishi wa Walimu;
- vi) Kusimamia shughuli za Elimu ya Msingi na Sekondari;
- vii) Kujenga uwezo wa watumishi wa OR – TAMISEMI ili watekeleze majukumu yao kwa ufanisi; na
- viii) Kusimamia utendaji wa Mashirika, Taasisi, Programu na Miradi iliyopo chini ya OR - TAMISEMI.

7. Mheshimiwa Spika, majukumu yanayotekelezwa na Mikoa ni kama ifuatavyo:-

- i) Kuhakikisha kunakuwepo amani, usalama na utulivu katika Mikoa na Wilaya;
- ii) Kusimamia na kuratibu shughuli zote za maendeleo katika Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa;
- iii) Kuzijengea uwezo Mamlaka za Serikali za Mitaa ili zitekeleze majukumu yake kwa ufanisi;
- iv) Kufuatilia utekelezaji wa miradi na programu mbalimbali zinazotekelezwa na Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa katika maeneo yake;
- v) Kuratibu usimamizi na uendeshaji wa Elimu ya Msingi na Sekondari katika Mamlaka za Serikali za Mitaa;
- vi) Kusimamia uendeshaji wa Afya ya Msingi katika Mamlaka za Serikali za Mitaa; na
- vii) Kuhakikisha kuwa Mamlaka za Serikali za Mitaa zinatekeleza majukumu yake kwa kuzingatia misingi utawala.

8. Mheshimiwa Spika, majukumu yanayotekelezwa katika Mamlaka za Serikali za Mitaa ni kama ifuatavyo:-

- i) Kudumisha amani, usalama na utulivu katika maeneo ya Serikali za Mitaa;
- ii) Kutoa huduma bora za kijamii na kiuchumi kwa wananchi wake;
- iii) Kutekeleza shughuli za maendeleo yanayolenga katika kuboresha huduma za kijamii na kiuchumi katika maeneo ya Serikali za Mitaa;

- iv) Kupanga mipango ya maendeleo endelevu katika Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa kuzingatia Sera za Kitaifa zinazolenga kuwepo kwa mipango ya maendeleo Vijijini na Mijini;
- v) Kuchukua hatua madhubuti za kulinda na kuendeleza hifadhi ya mazingira katika Serikali za Mitaa;
- vi) Kuendeleza Sera ya Serikali ya Upelekaji wa Madaraka kwa Umma yanayohusu maeneo ya siasa, fedha, utawala na mahusiano baina ya Serikali Kuu na Serikali za Mitaa;
- vii) Kuhamasisha ushiriki wa wananchi kwa lengo la kuimarisha demokrasia katika maeneo ya Mamlaka za Serikali za Mitaa; na
- viii) Kukusanya na kusimamia mapato ya ndani ya Mamlaka za Serikali za Mitaa na kutumia mapato hayo kuwaletea wananchi maendeleo katika sekta za uchumi na kijamii.

II. UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI KWA MWAKA WA FEDHA 2016/17

9. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2016/17, OR - TAMISEMI, Tume ya Utumishi wa Walimu, Mikoa na Halmashauri iliidhinishiwa **shilingi 6,023,559,414,000.00** kwa ajili ya Mishahara, Matumizi Mengineyo na utekelezaji wa miradi ya Maendeleo. Kati ya fedha hizo, **shilingi 3,775,875,780,000.00** ni Mishahara, **shilingi 646,143,942,000.00** ni Matumizi Mengineyo na **shilingi 1,601,540,142,000.00** ni kwa ajili ya kugharimia miradi ya maendeleo. Hadi Februari, 2017 fedha zilizopokelewa ni **shilingi 3,559,466,814,596.24** sawa na **asilimia 59.1** ya bajeti yote.

Maduhuli na Mapato ya ndani ya OR – TAMISEMI, Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa

10. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2016/17, OR-TAMISEMI iliidhinishiwa kukusanya **shilingi milioni 13.5**. Hadi Machi, 2017, makusanyo yalikuwa **shilingi milioni 14.6** sawa na **asilimia 109** ya lengo. Ongezeko hilo la maduhuli limetokana na mauzo ya vifaa chakavu na nyaraka za zabuni.

Maduhuli ya Mikoa

11. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2016/17, Mikoa iliidhinishiwa kukusanya maduhuli ya **shilingi milioni 330.1**. Hadi Machi, 2017, kiasi cha **shilingi milioni 868.4** zilikusanywa sawa na **asilimia 263** ya lengo. Ongezeko la makusanyo ya maduhuli limetokana na kuimarishwa kwa usimamizi na matumizi ya mfumo wa kielektroniki wa ukusanyaji wa mapato hususan katika Hospitali za Rufaa za Mikoa.

Mapato ya Ndani ya Halmashauri

12. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2016/17, Halmashauri ziliidhinishiwa kukusanya **shilingi bilioni 665.4** kutokana na vyanzo vya ndani vya mapato. Hadi Machi, 2017 **shilingi bilioni 351.7** zimekusanywa sawa na asilimia **52.8** ya lengo. Pamoja na makusanyo hayo kuwa chini kidogo ya lengo, kiasi kilichokusanywa ni ongezeko la **shilingi bilioni 62.6** ikilinganishwa na kiasi cha **shilingi bilioni 289.1** zilizokusanywa hadi Machi, 2016. Ongezeko la makusanyo limetokana na kuimarishwa kwa usimamizi,

elimu na uhamasishaji kwa walipa kodi pamoja na kuongezeka kwa matumizi ya mfumo wa kielektroniki wa ukusanyaji wa mapato. Hata hivyo, Halmashauri zote zimeagizwa kuendelea kukusanya mapato ili zifikie malengo yaliyowekwa ifikapo tarehe 30 Juni, 2017 (**ufafanuzi umeoneshwa kwenye jedwali Na. 1**).

13. Mheshimiwa Spika, katika hotuba yangu ya mwaka wa fedha 2016/17, nililifahamisha Bunge lako Tukufu kwamba Halmashauri zote zitaanza kutumia mfumo wa kielektroniki wa ukusanyaji wa mapato kuanzia tarehe 1 Julai, 2016 na kuondokana na matumizi ya stakabadhi za kuandika kwa mkono ili kudhibiti upotevu wa mapato. Hadi Machi, 2017 Halmashauri **177** kati ya **185** sawa na asilimia **96.2** zinatumia mfumo wa kielektroniki wa ukusanyaji wa mapato. Halmashauri **8** ambazo ni mpya zitakamilisha ufungaji wa mfumo kabla ya tarehe 30 Juni, 2017. Halmashauri hizo ni Halmashauri za Wilaya za Mpimbwe, Itigi, Madaba, Kibiti, Bumbuli na Songwe na Halmashauri za Miji za Nanyamba na Mbulu. Vilevile, mfumo wa kielektroniki wa Usimamizi wa Huduma za Afya unaojulikana kama *Government of Tanzania Hospital Management Information System (GoT-HOMIS)* umefungwa katika Hospitali **19** za Rufaa za Mikoa, Hospitali **43** za Wilaya, Vituo vya Afya **38** na Zahanati **1**. Mpango wa OR-TAMISEMI ni kuhakikisha mfumo huo unafungwa katika vituo vyote **5,511** vya kutolea huduma za afya. Mifumo yote hii inalenga kuboresha utoaji wa huduma kwa wananchi na kuimarisha makusanyo ya mapato.

Mabadiliko ya Muundo wa OR-TAMISEMI

14. Mheshimiwa Spika, OR-TAMISEMI imekamilisha mapitio ya miundo ya OR – TAMISEMI makao makuu, Mikoa na Halmashauri ambayo iko katika hatua za mwisho za kupitishwa na Mamlaka husika. Mabadiliko ya miundo hiyo yanakusudia kuongeza ufanisi na uwajibikaji katika utekelezaji wa majukumu. Mabadiliko ya muundo wa OR-TAMISEMI yanalenga kuleta uwajibikaji zaidi wa Mikoa yote, Wilaya zote, Halmashauri zote, Tarafa zote, Kata zote, Vijiji vyote, Mitaa yote na Vitongoji vyote nchi nzima.

Usuluhishi wa Migogoro

15. Mheshimiwa Spika, kumekuwepo na migogoro ya mipaka ya kiutawala inayohusisha Kijiji na Kijiji, Wilaya na Wilaya, Mkoa na Mkoa, migogoro kati ya wafugaji na wakulima na watumiaji wengine wa ardhi. Serikali imeunda timu ya wataalamu ambayo inashirikisha Wizara tano ambazo ni Wizara ya Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi, OR-TAMISEMI, Wizara ya Maliasili na Utalii, Wizara ya Kilimo, Mifugo na Uvuvi, Wizara ya Maji na Umwagiliaji ili kuchambua, kupitia na hatimaye kushauri namna bora ya kumaliza migogoro hiyo. Tayari timu ya wataalam imeleta taarifa yake ambayo hivi sasa inafanyiwa kazi katika ngazi ya Makatibu Wakuu.

16. Mheshimiwa Spika, migogoro ya wakulima na wafugaji inatokana na kugombania rasilimali hasa ardhi kwa ajili ya matumizi ya kilimo, ufugaji na maji. Wakati Serikali inaendelea kufanyia kazi mikakati mbalimbali ya kutatua migogoro kwa nchi nzima, naomba

kutumia nafasi hii kuwaomba wananchi kuzingatia Sheria na Taratibu zilizopo katika utumiaji wa ardhi ili kuepuka migogoro isiyo ya lazima. Aidha, niwaombe sana viongozi wote katika ngazi zote wasimamie suala hili kwa haki.

Ushughulikiaji wa Malalamiko

17. Mheshimiwa Spika, katika kushughulikia kero za watumishi na wananchi, OR – TAMISEMI imeanzisha na kuimarisha Dawati la Malalamiko ambapo kupitia dawati hilo kila Taasisi ina Afisa maalum anayeshughulikia na kuratibu utunzaji wa rejesta ya malalamiko. Utaratibu huu umeimarisha uwajibikaji katika Taasisi zote zilizo chini ya OR –TAMISEMI na kuongeza imani ya wananchi kwa Serikali iliyopo madarakani. Hadi Machi, 2017 OR - TAMISEMI imepokea jumla ya malalamiko **143** kutoka kwa watumishi na wananchi na kuyapatia ufumbuzi kwa wakati.

18. Mheshimiwa Spika, dhana ya Upelekaji wa Madaraka kwa Wananchi (D by D) imeimarishwa katika ngazi zote za Serikali za Mitaa. Wananchi wanashiriki katika kupanga na kufanya maamuzi kuhusu fursa na changamoto zinazowakabili kwenye maeneo yao. Vikao na Mikutano ya kisheria vinafanyika ili kutoa fursa ya kufanya maamuzi shirikishi katika kutatua kero za wananchi na kuboresha utoaji wa huduma.

Watumishi wa Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa

19. Mheshimiwa Spika, tumeendelea kusimamia nidhamu ya watumishi katika Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa ili kuhakikisha wanatekeleza wajibu wao. Watumishi wasio waadilifu na wazembe wameendelea kuchukuliwa hatua kwa kuzingatia Sheria na Kanuni za Utumishi wa Umma. Hadi kufikia Machi, 2017 jumla ya watumishi **102** walichukuliwa hatua mbalimbali zikiwemo kufukuzwa kazi, kupewa onyo, kuvuliwa madaraka, kushushwa mshahara, kufikishwa mahakamani na kutakiwa kurejesha fedha zilizopotea. Natoa wito kwa Watumishi wote katika Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa kutekeleza majukumu yao kwa weledi na kuacha kufanya kazi kwa mazoea.

Udhibiti wa Watumishi Hewa

20. Mheshimiwa Spika, jumla ya watumishi **13,369** ambao ni watoro, wastaafu na waliofariki wameondolewa katika orodha ya malipo ya mishahara ya Serikali ambapo watumishi **541** walikuwa katika Sekretarieti za Mikoa na watumishi **12,828** katika Mamlaka za Serikali za Mitaa. Watumishi hewa waliobainika wameisababishia Serikali hasara ya **shilingi bilioni 25.4**. Kati ya fedha hizo, kiasi cha **shilingi bilioni 2.7** sawa na asilimia **11** zimerejeshwa Serikalini. Ufuatiliaji unaendelea ili kuhakikisha fedha zilizobaki zinarejeshwa pamoja na kuwachukulia hatua waliohusika na upotevu huo.

Usimamizi na Udhibiti wa Matumizi ya Fedha katika Mamlaka za Serikali za Mitaa

21. Mheshimiwa Spika, suala la udhibiti wa matumizi ya fedha katika Mamlaka za Serikali za Mitaa linasimamiwa na Sheria ya Fedha za Serikali za Mitaa, Sura 290, Sheria ya Bajeti ya mwaka 2015, Sheria ya Ukaguzi wa umma ya mwaka 2008, Sheria ya Ununuzi wa Umma ya mwaka 2004, Sheria ya Fedha za Umma ya mwaka 2001 pamoja na marekebisho yake. Sheria hizi zimeainisha ngazi mbalimbali za usimamizi na udhibiti wa mapato na matumizi ya fedha za Halmashauri. Miongoni mwa Viongozi wanaohusika na usimamizi ni pamoja na Waheshimiwa Wabunge, Baraza la Madiwani, Kamati za Kudumu za Halmashauri, Wizara ya Fedha na Mipango, Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali, Kamati za Bunge za Bajeti, Utawala na Serikali za Mitaa na Kamati ya Hesabu za Serikali za Mitaa. Kila ngazi ya uongozi ikitekeleza Wajibu wake ipasavyo, tutaongeza ufanisi katika usimamizi na udhibiti wa mapato na matumizi ya fedha za Umma. OR – TAMISEMI itaongeza ushirikiano na wadau hao ili kuhakikisha inakuwepo mifumo madhubuti ya udhibiti wa mapato na matumizi ya fedha za umma na ongezeko la uwazi na uwajibikaji katika usimamizi wa fedha katika Mamlaka za Serikali za Mitaa.

Matumizi ya TEHAMA

22. Mheshimiwa Spika, OR – TAMISEMI imefanikiwa kufunga mifumo saba (7) ya TEHAMA ambayo inafanya kazi katika Mamlaka za Serikali za Mitaa. Mifumo hiyo ni;- Mfumo Funganishi wa Usimamizi

na Udhibiti wa Matumizi ya Fedha (IFMS – EPICOR 9.05), mfumo wa malipo unaojulikana kama “Tanzania Interbank Settlement System - TISS”), Mfumo wa Uandaaji wa Mipango na Bajeti (PlanRep), Mfumo wa Takwimu za Elimumsingi (BEMIS), Mfumo wa Taarifa za shule (SIS), mfumo wa ukusanyaji mapato (LGRCIS) na mfumo wa Uendeshaji na Usimamizi wa Vituo vya kutolea huduma za afya (GoT-HOMIS).

23. Mheshimiwa Spika, Mfumo wa Uendeshaji na Usimamizi wa vituo vya kutolea huduma za afya umesaidia katika upatikanaji wa taarifa sahihi na kwa wakati kutoka ngazi za kituo, usimamizi wa dawa na vifaa tiba, usimamizi wa rasilimali watu na mapato yatokanayo na uchangiaji wa huduma za afya.

24. Mheshimiwa Spika, Mfumo Funganishi wa Usimamizi na Udhibiti wa Matumizi ya Fedha za Mamlaka za Serikali za Mitaa (*IFMS*) – *Epicor 9.05* umefungwa katika Halmashauri **169** kati ya **185** zilizopo sawa na asilimia **91.3**. Matumizi ya mfumo huo yamesaidia kuongeza uwazi na uwajibikaji katika usimamizi wa fedha za umma, kuboresha utendaji katika kutekeleza bajeti zilizopangwa ili kuondokana na hoja za matumizi nje ya bajeti, kudhibiti uhamishaji wa fedha kutoka mradi mmoja kwenda mwingine kinyume na utaratibu, kurahisisha utendaji kazi katika shughuli za malipo, usuluhisho wa kibenki na kupata taarifa sahihi na kwa wakati.

25. Mheshimiwa Spika, Mfumo wa “Tanzania Interbank Settlement System” (TISS) ambao umeshafungwa katika Halmashauri za Mikoa ya Dar es Salaam, Arusha, Mwanza, Mbeya, Dodoma, Tanga

na Morogoro unasimamiwa na OR - TAMISEMI kwa kushirikiana na Wizara ya Fedha na Mipango. Mikoa iliyobaki itafungiwa mfumo huo katika mwaka wa fedha 2017/18. Mfumo huu unasaidia kuimarisha usimamizi na udhibiti wa malipo kutoka kwenye akaunti ya Halmashauri kwenda kwenye akaunti ya mlipwaji (mteja) na malipo yanafanyika moja kwa moja kutoka kwenye akaunti zilizopo Benki Kuu (BoT). Aidha, kupitia mfumo huo, Serikali ina uwezo wa kutumia fedha zake wakati wowote kupitia akaunti zilizoko Benki Kuu. Mfumo huu unakusudia kuondoa utaratibu wa malipo kwa njia ya hundi ambao siyo salama katika udhibiti wa fedha za umma.

26. Mheshimiwa Spika, faida za mifumo ya kielektroniki ni kuongeza ufanisi katika utendaji kazi, kupunguza gharama, kuongeza uwajibikaji, upatikanaji wa taarifa sahihi na kufanya maamuzi kwa wakati. Uwekaji wa mifumo ya kielektroniki upo katika hatua mbalimbali za utekelezaji ikiwa ni pamoja na ununuzi wa vifaa na uwekezaji wa miundombinu lengo likiwa ni kuweka mifumo hiyo katika Mikoa na Halmashauri na vituo vyote vya kutolea huduma. Vilevile, matumizi ya mifumo ya TEHAMA imesaidia kupunguza mianya ya ufujaji na uvujaji wa mapato kwa kuwezesha malipo kufanyika moja kwa moja Benki. Kadhalika, Halmashauri zimeweza kuwa na takwimu sahihi za walipa kodi, kutoa Hati za Madai (Demand Note) kwa kodi na tozo mbalimbali katika ngazi za Mamlaka za Serikali za Mitaa.

27. Mheshimiwa Spika, OR - TAMISEMI imekamilisha ufungaji wa Tovuti katika Mikoa 26 na Halmashauri 185 ili kuwawezesha wadau mbalimbali kupata taarifa na kufahamu majukumu

yanayotekelezwa na Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa. Mafunzo yametolewa kwa Maafisa habari na TEHAMA wa Mikoa na Halmashauri zote kuhusu matumizi ya Tovuti hizo ili kuhakikisha zinatumiwa kwa ufanisi katika kuwahabarisha Watanzania masuala mbalimbali yanayotekelezwa na Serikali pamoja na kuimarisha Utawala Bora na kuongeza uwajibikaji.

28. Mheshimiwa Spika, Serikali itaendelea kuimarisha Kitengo cha Ukaguzi wa Ndani katika Halmashauri kwa kukipatia vitendea kazi ili kutekeleza majukumu yake kwa ufanisi. Aidha, Halmashauri zote zimetakiwa kuwa na mfumo wa udhibiti wa ndani kuhusu matumizi ya fedha na mikataba ya ununuzi.

Usimamizi wa Elimu katika Mamlaka za Serikali za Mitaa

29. Mheshimiwa Spika, OR - TAMISEMI inahusika na usimamizi na uendeshaji wa Elimu ya Awali, Msingi, Sekondari (kidato cha I – VI), Elimu Maalumu, Elimu ya Watu Wazima na Elimu Nje ya Mfumo Rasmi.

Elimu ya Awali na Msingi

30. Mheshimiwa Spika, kumekuwepo na mafanikio makubwa kupitia Mpango wa Maendeleo ya Elimu ya Msingi Awamu ya Kwanza na ya Pili ambao kwa sasa utekelezaji wake uko katika Awamu ya Tatu. Kupitia mpango huo, tumefanikiwa kuwa na vyumba vya madarasa ya Elimu ya Awali katika Shule za msingi **14,946** kati ya Shule **16,088** zilizopo sawa na asilimia **93.33**.

31. Mheshimiwa Spika, uandikishaji wa wanafunzi wa Elimu ya Awali umeongezeka kutoka **971,716** (Wavulana **480,053** na Wasichana **491,663**) mwaka 2016 hadi kufikia wanafunzi **1,345,636** (wavulana **664,539** na wasichana **681,097**) mwaka 2017 sawa na ongezeko la asilimia **38.5 (ufafanuzi umeoneshwa kwenye jedwali Na. 2)**. Aidha, jumla ya wanafunzi **4,337** wenye mahitaji maalum wameandikishwa kwenye madarasa ya Awali.

32. Mheshimiwa Spika, uandikishaji wa wanafunzi wa darasa la kwanza kwa mwaka 2017 umefikia wanafunzi **1,842,513** (wavulana **931,674** na wasichana **910,839**) ikilinganishwa na wanafunzi **1,896,584** mwaka 2016 (**ufafanuzi umeoneshwa kwenye jedwali Na. 3**). Aidha, Wanafunzi **6,097** wa Darasa la Kwanza wenye mahitaji maalum wameandikishwa hadi Machi 2017 ikilinganishwa na Wanafunzi **11,356** walioandikishwa mwaka 2016.

33. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2017, jumla ya Wanafunzi **3,188,149** wameandikishwa kwa Darasa la Awali na Darasa la Kwanza. Uandikishwaji huu ni sawa na ongezeko la Wanafunzi **319,849** ikilinganishwa na idadi ya Wanafunzi hao kwa mwaka 2016. Mafanikio haya bado ni matokeo chanya ya utekelezaji wa Mpango wa Serikali wa utoaji wa Elimumsingi bila malipo ambao umetoa fursa kwa watoto wengi kupata elimu. Nawaomba wazazi na walezi wote wahakikishe Wanafunzi wote waliofikia umri wa kujiunga na madarasa ya Awali na Darasa la Kwanza wanaandikishwa kuanza Shule kwa mujibu wa Sheria na Kanuni zilizopo.

34. Mheshimiwa Spika, kuna tofauti kati ya Elimumsingi BURE na Elimumsingi bila malipo. Serikali inatoa Elimumsingi bila malipo siyo Elimumsingi BURE. Wananchi wanakuwa wazito kujitolea hata nguvu zao katika kuchangia shughuli mbalimbali zinazohusu elimu kwa kizingizio kuwa Serikali ya Awamu ya Tano inatoa Elimumsingi BURE! Napenda kutumia nafasi hii kuwaomba Waheshimiwa Wabunge, Wakuu wa Mikoa, Wakuu wa Wilaya na Viongozi wa Mamlaka za Serikali za Mitaa, Asasi zisizo za Kiserikali, Wadau wengine wa Elimu, Wazazi na Walezi kuendelea kutoa ushirikiano ili kuhakikisha uwepo wa miundombinu muhimu ya shule kwa ajili ya wanafunzi wa Elimu ya Awali, Msingi na Sekondari.

35. Mheshimiwa Spika, nachukua fursa hii kuwapongeza EQUIP-T waliowezesha utoaji wa mafunzo ya kuwajengea uwezo Walimu **24,162** kuhusu stadi za uongozi, mfumo wa kukusanya takwimu na kuwapatia “tablets” Walimu Wakuu **5,343**. Wadau hao wametoa pia mafunzo ya kuandaa Bajeti kwa Maafisa Elimu na Maafisa Mipango katika Halmashauri **51** na kuanzisha vituo vya utayari “Readness Centers” vipatavyo **3,000** kwa watoto wapatao **160,000** walio nje ya Shule.

36. Mheshimiwa Spika, Serikali kupitia Mpango wa Uimarishaji wa Stadi za Kusoma, Kuandika na Kuhesabu “LANES”, imepeleka fedha **shilingi bilioni 5.1** katika Sekretarieti za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa nchini kote kwa ajili ya ufuatiliaji. Aidha, **shilingi bilioni 18** zitapelekwa katika Shule za Msingi za Serikali nchini kabla ya Julai, 2017 kwa ajili ya ununuzi wa vifaa vya kufundishia na kujifunzia.

37. Mheshimiwa Spika, Serikali inatekeleza Programu ya Lipa Kulingana na Matokeo (**Education Programme For Results-EP4R**) kwa lengo la kuongeza ufanisi na uwajibikaji wa kutoa elimu nchini. Programu hii inatekelezwa kwa uhisani wa Benki ya Dunia, Ubalozi wa Sweden (Swedish for International Development Agency-SIDA) na Ubalozi wa Uingereza (*Department for International Development-DfID*). Programu hii mpya inatekelezwa kwa muda wa miaka minne kuanzia 2014/15 hadi 2017/18 kwenye sekta za Elimu ya Msingi na Sekondari.

38. Mheshimiwa Spika, kupitia Programu hiyo, Serikali imeweza kulipa madai ya walimu yasiyo ya Mishahara shilingi **bilioni 10.05**, ununuzi wa vifaa vya Elimu Maalum vyenye thamani ya **shilingi bilioni 4.2**, ujenzi na ukarabati wa miundombinu ya Shule za Msingi **19** kwa gharama ya **shilingi bilioni 1.75**.

39. Mheshimiwa Spika, hadi Machi, 2017, Serikali kwa kushirikiana na wananchi na wadau mbalimbali, imekamilisha ujenzi wa nyumba za walimu **45,348** kwa Shule za Msingi, hivyo kuwa na upungufu wa nyumba **182,899**. Kwa upande wa Shule za Sekondari, jumla ya nyumba **14,346** zimejengwa, hivyo kuwa na upungufu wa nyumba **69,794**. Vyumba vya madarasa vilivyopo kwa Shule za Msingi ni **120,766** kati ya vyumba **266,872** vinavyohitajika. Aidha, kuna vyumba vya madarasa **39,620** kati ya **52,188** vinavyohitajika kwa Shule za Sekondari. Vile vile, matundu ya vyoo yaliyopo kwa Shule za Msingi ni **167,496** kati ya mahitaji ya matundu ya vyoo **517,606** yanayohitajika na matundu **62,664** kati ya **90,425** yanayohitajika kwa Shule za Sekondari. Serikali itaendelea kuimarisha

miundombinu kwa kushirikiana na wananchi na wadau mbalimbali wa maendeleo ili kuboresha mazingira ya kujifunzia na kufundishia **(ufafanuzi umeoneshwa kwenye jedwali Na.4 & 5)**

40. Mheshimiwa Spika, kuboreshwa kwa mazingira ya kufundishia na kujifunzia kumechangia kuongeza ufaulu wa Mtihani wa Taifa wa Darasa la Nne kutoka asilimia **88.87** mwaka 2015 hadi asilimia **93.36** mwaka 2016. Aidha, ufaulu katika Mtihani wa Taifa wa Kumaliza Shule ya Msingi umeongezeka kutoka asilimia **68.4** mwaka 2015 hadi asilimia **70.36** mwaka 2016. Wanafunzi wote waliofaulu Mtihani huo wamechaguliwa kujiunga na Kidato cha Kwanza mwaka, 2017.

41. Mheshimiwa Spika, Serikali imesambaza Vitabu **7,403,552** vya kiada vya Darasa la Kwanza na la Pili kwa Shule za Msingi ambavyo vimechapwa chini ya Mpango wa Uimarishaji wa Stadi za Kusoma, Kuandika na Kuhesabu **“LANES”**. Usambazaji wa vitabu hivyo umesaidia kuboresha uwiano wa kitabu kwa mwanafunzi kutoka **1:7** mwaka 2010 hadi **1:3** mwaka 2017. Lengo ni kufikia uwiano wa **1:1** ifikapo Mwaka 2020. OR-TAMISEMI inaendelea kushirikiana na wadau mbalimbali ili kufikia azima hiyo ambayo inakusudia kuboresha kiwango cha elimu itakayoleta ushindani na mchango mkubwa katika maendeleo ya viwanda.

Elimu ya Sekondari

42. Mheshimiwa Spika, hadi kufikia Machi, 2017 jumla ya Wanafunzi **483,072** wakiwemo Wasichana **244,707** na Wavulana

238,365 sawa na asilimia **86.9** walikuwa wameripoti shuleni kati ya **555,291** waliochaguliwa kujiunga na kidato cha kwanza (**ufafanuzi umeoneshwa katika jedwali Na. 6**). Aidha, wanafunzi **1,117** wenye ulemavu wamejiunga na kidato cha kwanza katika shule zinazoandikisha wanafunzi wenye mahitaji maalum sawa na ongezeko la asilimia **41** ikilinganishwa na wanafunzi **648** wenye ulemavu waliojiunga Kidato cha Kwanza Mwaka, 2016.

43. Mheshimiwa Spika, Awamu ya Pili ya Utekelezaji wa Mpango wa Maendeleo ya Elimu ya Sekondari ilihusisha uboreshaji wa miundombinu katika Shule za Sekondari **540**. Kazi zilizofanyika ni ukarabati wa vyumba vya madarasa **310**, ujenzi wa madarasa mapya **775**, ujenzi wa nyumba mpya za Walimu **183** (Six Multi Unit House) na matundu ya vyoo **6,490**. Jumla ya **shilingi bilioni 65.98** zilitolewa na kutumika kugharamia ujenzi huo na **shilingi bilioni 1.85** zilitolewa kwa ajili ya usimamizi, ufuatiliaji na taratibu za ununuzi. Mradi huo umefikia ukomo wa muda wake tarehe 31 Desemba, 2016 ambapo ujenzi wa miundombinu katika shule hizo umekamilika kwa asilimia **100**.

44. Mheshimiwa Spika, ili kuboresha upatikanaji wa takwimu za Elimu kwa usahihi na kwa wakati, OR – TAMISEMI imefanikiwa kutoa mafunzo kwa Maafisa Elimu Vifaa na Takwimu **370** kutoka Halmashauri **184** na Maafisa Elimu Taaluma Mikoa 26 kuhusu matumizi ya mfumo wa uingizaji na utoaji wa takwimu kwa njia ya kielektroniki kwa Mwaka wa fedha 2016/17. Lengo ni kuhakikisha kunakuwepo na takwimu sahihi za elimu nchini zitakazoweza kuandaa mipango na bajeti ya kila mwaka.

45. Mheshimiwa Spika, kupitia Programu ya Lipa Kulingana na Matokeo (**Education Programme For Results-EP4R**), OR - TAMISEMI imefanikiwa kusambaza nakala za vitabu **1,412,832** vya masomo ya Historia, Jiografia na Kiingereza kwa Kidato cha Kwanza hadi cha Nne na vitabu **159,737** vikiwemo **83,189** vya masomo ya sayansi na vitabu **76,548** vya masomo ya sanaa kwa Kidato cha Tano na Sita. Vitabu hivyo vimesambazwa kwenye shule za sekondari katika Halmashauri 184.

46. Mheshimiwa Spika, Shule za Sekondari nchini zinahitaji maabara **10,840**. Maabara zilizopo ni **5,562** sawa na asilimia **51.3** na upungufu ni maabara **5,278** ambazo zinaendelea kujengwa (**ufafanuzi umeoneshwa kwenye jedwali Na. 6**). Serikali kupitia mradi wa Mpango wa Uimarishaji wa Stadi za Kusoma Kuandika na Kuhesabu “LANES” imefanikiwa kununua vifaa vya maabara vyenye thamani ya **shilingi bilioni 16.0** ambavyo vinasambazwa katika shule **1,696** zilizokamilisha ujenzi sawa na **asilimia 47** ya shule za sekondari **3,602**. Lengo ni kuhakikisha tunakamilisha ujenzi wa maabara zote ili masomo yote ya sayansi yafundishwe kwa vitendo.

47. Mheshimiwa Spika, Shule za Kidato cha Tano zimeongezeka kutoka Shule **279** mwaka 2016 hadi Shule **333** mwaka 2017 sawa na ongezeko la asilimia **16**. Uchaguzi wa wanafunzi wa Kidato cha Tano unatarajiwa kufanyika Mei, 2017 ambapo jumla ya Wanafunzi **53,942** (Wasichana **23,201** na Wavulana **30,741**) wanatarajiwa kujiunga na Kidato cha Tano. Aidha, Wanafunzi **759** (Wasichana **220** na Wavulana **539**) wanatarajiwa kujiunga na Vyuo vya ufundi.

48. Mheshimiwa Spika, Makatibu Tawala wa Mikoa wameagizwa kuhakikisha kila Tarafa inakuwa na walau Shule moja ya Kidato cha **5** na **6**. Serikali kupitia Mpango wa Elimu wa Lipa kwa Matokeo imetumia jumla ya **shilingi bilioni 21.18** kwa ajili ya upanuzi wa miundombinu kwenye Shule **85** za Sekondari za Kidato cha Tano na Sita kwa ushirikiano na SIDA, Benki ya Dunia na DfID. Aidha, **Shilingi bilioni 2.85** zimetolewa kwa ajili ya ukarabati wa Shule kongwe zilizokuwa na uchakavu mkubwa wa miundombinu. Fedha hizo zimetumika kujenga vyumba vya madarasa **798**, matundu ya vyoo **1,759**, mabweni **24**, mabwalo sita (**6**), majengo ya utawala sita (**6**), maabara tatu (**3**) nyumba za walimu saba (**7**), maktaba moja (**1**), uzio katika Shule tatu (**3**), mfumo wa maji katika Shule nne (**4**) na mfumo wa umeme katika Shule moja (**1**). Vilevile jumla ya shilingi milioni **208** zimetumwa kwenye akaunti za Halmashauri husika kwa ajili ya usimamizi na ufuatiliaji.

49. Mheshimiwa Spika, kwa mwaka wa fedha 2016/17, jumla ya shilingi **bilioni 36.8** zimepelekwa kwenye akaunti za Shule za Sekondari Kongwe **23** kwa ajili ya ukarabati na shilingi **bilioni 3.5** zimepelekwa katika Shule saba (**7**) za Sekondari za Ufundi kwa ajili ya ukarabati wa karakana. Aidha, OR – TAMISEMI kupitia Mamlaka ya Elimu Tanzania (TEA) inaendelea na ukarabati wa Shule **11** kongwe ambao unahusisha mabweni na nyumba za walimu **40**.

50. Mheshimiwa Spika, hadi kufikia Desemba, 2016 baada ya utekelezaji wa agizo la Mhe. Rais la kuhakikisha kila Mwanafunzi anakaa kwenye dawati, Mikoa yote ilijitosheleza kwa madawati na kuwa na ziada. Aidha, kutokana na uandikishaji na usajili wa

wanafunzi wa Darasa la Awali, Darasa la Kwanza na Kidato cha Kwanza mwaka 2017, hadi Machi tumekuwa na upungufu wa madawati **302,787** kwa Shule za Msingi na madawati **204,526** kwa Shule za Sekondari nchini. **(ufafanuzi umeoneshwa kwenye jedwali Na. 7 & 8).**

51. Mheshimiwa Spika, mwaka 2016, Wanafunzi **410,519** (Wasichana **210,345** na Wavulana **200,174**) walifanya Mtihani wa Taifa wa Kidato cha Pili, ambapo kati yao, Wanafunzi **372,228** (Wasichana **189,161** na Wavulana **183,067**) sawa na asilimia **90.67** walifaulu mtihani huo. Kwa upande wa Mtihani wa Taifa wa Kidato cha Nne, jumla ya Wanafunzi **277,313** (Wavulana **141,424** na Wasichana **135,889**) walifaulu kati ya wanafunzi **349,524** waliofanya mtihani huo sawa na asilimia **75.99**. Aidha, katika Mtihani wa Taifa wa Kidato cha Sita uliofanyika, jumla ya Wanafunzi **63,528** (wavulana **39,466** na wasichana **24,062**) walifaulu kati ya Wanafunzi **65,277** (Wasichana **24,467** na Wavulana **40,809**) waliofanya Mtihani huo sawa na asilimia **98.87**.

Elimu Maalum

52. Mheshimiwa Spika, OR - TAMISEMI inahusika pia na usimamizi na uendeshaji wa Elimu Maalum ambapo Shule maalum za Msingi ziko **31**, na Vitengo **556** vya Elimu Maalum, katika Shule za Sekondari **66**. Aidha, Shule ya Sekondari ya Njombe ni maalum kwa ajili ya Walemavu wa Masikio kwa nchi nzima. Shule za Elimu maalum zinahudumiwa na Walimu **1,673** ambao ni wataalam wa Elimu maalum katika Shule za Msingi na Sekondari kutegemeana na aina

ya ulemavu wa wanafunzi. Serikali imenunua vifaa vya kufundishia na kujifunzia kwa shule maalum vyenye thamani ya **shilingi bilioni 4.2** kwa mwaka wa fedha 2016/17 ili kuboresha utoaji wa elimu kwa kundi hili maalum.

Motisha kwa Walimu Wakuu, Wakuu wa Shule na Waratibu Elimu Kata

53. Mheshimiwa Spika, kuanzia Julai, 2016 Serikali ilianza kutoa posho ya madaraka kwa Walimu Wakuu, Wakuu wa Shule na Waratibu Elimu Kata. Posho hiyo inatolewa kama motisha kwa viongozi hao ili kuimarisha uongozi na usimamizi wa elimu katika shule na Kata. Hadi Machi, 2017 Serikali imetoa **shilingi bilioni 40.76** kwa ajili ya kulipa posho hizo. Kati ya fedha hizo, **shilingi bilioni 7.20** zimetumika kwa Wakuu wa Shule za Sekondari, **shilingi bilioni 25.77** kwa Walimu Wakuu wa Shule za Msingi na **shilingi bilioni 7.79** zimelipwa kwa Waratibu Elimu Kata.

Kushughulikia Athari za Tetemeko la Ardhi Kagera

54. Mheshimiwa Spika, Mkoa wa Kagera ulikumbwa na tetemeko la ardhi tarehe 10 Septemba, 2016 ambapo Shule ya Sekondari ya Ihungo iliyoko Halmashauri ya Manispaa ya Bukoba na Shule ya Sekondari ya Nyakato iliyoko Halmashauri ya Wilaya ya Bukoba ziliharibika kabisa. Miundombinu iliyoharibiwa katika Shule ya Sekondari ya Ihungo ni madarasa **16**, mabweni **7**, nyumba za walimu **20**, ukumbi **1**, bwalo **1**, jiko **1**, chumba cha Kompyuta kimoja,

maktaba **1**, jengo la kilimo, jengo la utawala, nyumba ya padre **1**, vyoo matundu **32**, maabara **3** na vyumba vya mabafu **40**. Kwa upande wa Shule ya sekondari Nyakato uharibifu ulihusisha mabweni **14**, madarasa **18**, jengo moja la utawala, maabara **2**, nyumba **10** za watumishi na maktaba moja.

55. Mheshimiwa Spika, Shule ya Sekondari ya Ihungo ilikuwa na wanafunzi **748** wa kidato cha tano na sita na shule ya Nyakato ilikuwa na wanafunzi **567** wa kidato cha tano na sita. Wanafunzi **372** wa kidato cha sita wa shule ya Sekondari ya Ihungo na Wanafunzi **227** wa shule ya sekondari Nyakato walihamishiwa kwa muda katika Shule ya Sekondari ya Omumwani iliyokuwa inamilikiwa na Jumuiya ya Umoja wa Wazazi CCM na hivi sasa inamilikiwa na Serikali. Wanafunzi **376** wa kidato cha tano katika shule ya sekondari Ihungo waliobaki walihamishiwa kwa muda katika Chuo cha Ualimu Bukoba Lutheran (BLTC). Aidha, wanafunzi **340** wa Kidato cha Tano katika Shule ya Sekondari Nyakato walihamishiwa katika shule nyingine nne (4) ndani ya Mkoa wa Kagera.

56. Mheshimiwa Spika, Serikali inaendelea na ujenzi wa Shule ya Sekondari Ihungo na Nyakato ambazo zinajengwa upya kabisa. Napenda kutumia fursa hii kuwashukuru kwa dhati wadau wote wa elimu waliotoa michango yao ili kurejesha miundombinu ya shule iliyoharibiwa na tetemeko.

Uboreshaji wa Huduma za Afya, Ustawi wa Jamii na Lishe

57. Mheshimiwa Spika, uratibu, usimamizi na utoaji huduma za afya, Ustawi wa Jamii na Lishe katika Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa ni moja kati ya majukumu muhimu ya OR-TAMISEMI. Hospitali zenye hadhi ya Wilaya ni **119** kati ya Wilaya **139**. Kati ya Hospitali hizo, **69** zinamilikiwa na Serikali sawa na asilimia **49.6** na Hospitali **50** zinamilikiwa na Sekta Binafsi kupitia Mashirika ya Dini na watu binafsi. Vituo vya afya vilivyopo ni **507** kati ya vituo **4,420** vinavyohitajika. Zahanati zilizopo ni **4,470** kati ya **12,545** zinazohitajika. Serikali kwa kushirikisha nguvu za Wananchi inaendelea na ujenzi wa vituo vya afya **244** na zahanati **1,538**.

58. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2016/17, Halmashauri za Wilaya za Kishapu na Rufiji na Hospitali ya Rufaa ya Mkoa wa Shinyanga zilipanuliwa na kukamilika, vituo vya afya 17 na zahanati 70 zilikamilishwa. Kukamilika kwa miundombinu hiyo kumesaidia Wananchi **595,000** kupata huduma bora karibu na maeneo yao na kuwapunguzia adha ya kutembea umbali mrefu kufuata huduma hiyo. Aidha, ujenzi wa Hospitali za Rufaa za Mikoa mipya ya Njombe, Katavi, Geita na Simiyu unaendelea ambapo Serikali imepeleka **shilingi bilioni 4.6** katika Mikoa hiyo. Kati ya fedha hizo, **shilingi milioni 994** zilitumika kulipa fidia ya ardhi iliyotengwa na **shilingi bilioni 3.5** zimetumika kwa ajili ya ujenzi.

59. Mheshimiwa Spika, OR-TAMISEMI kwa kushirikiana na Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto na Wadau wa Maendeleo imefanya tathmini ya ukarabati wa Vituo vya

Afya 100 kwa lengo kuboresha huduma za dharura za upasuaji wa akina mama wanaojifungua kabla ya Juni, 2017. Kazi hiyo inatarajiwa kugharimu **shilingi bilioni 66.6** mpaka kukamilika. Kati ya fedha hizo, **shilingi bilioni 33.3** zitatumika katika ukarabati wa miundombinu na kiasi cha **shilingi bilioni 33.3** kitatumika katika ununuzi wa vifaa tiba.

60. Mheshimiwa Spika, katika kuimarisha huduma za dharura na Rufaa ngazi za Vituo vya afya kwa Mama na Mtoto, Serikali imetoa magari ya kusafirisha wagonjwa (ambulances) **50** kwa vituo vya afya hamsini (**50**) vilivyopo katika Mikoa ya Kigoma, Mara, Geita, Simiyu, Mwanza, Kagera, Shinyanga, na Tabora. Mikoa hiyo ilipewa kipaumbele kutokana na kiwango kikubwa cha vifo vya Mama na Mtoto ikilinganishwa na Mikoa mingine. Lengo la Serikali ni kupunguza vifo vya mama na mtoto kutoka **556** vya sasa hadi **292** kwa vizazi hai **100,000** ifikapo mwaka 2021 ili kufikia viwango vya kimataifa.

Huduma za Lishe

61. Mheshimiwa Spika, katika kuboresha hali ya lishe nchini, Serikali kwa kushirikiana na Wadau mbalimbali imeandaa Mpango wa Taifa wa Afua za Lishe wa miaka mitano kuanzia 2016/17 hadi 2020/21 (National Multisectoral Nutrition Action Plan) ambao umesheheni majukumu ya kila sekta na Wadau mbalimbali katika kukabiliana na tatizo la utapiamlo nchini. Aidha, zoezi la utoaji matone ya vitamin A na dawa za Minyoo kwa watoto wenye umri chini ya miaka mitano lilifanyika mwezi Desemba, 2016 ambapo jumla ya

watoto **7,862,837** walihusika na zoezi hilo. Katika kupambana na tatizo la utapiamlo, OR-TAMISEMI inaendelea kuimarisha Kamati za Lishe katika Mikoa na Halmashauri.

Usafi wa Mazingira na Afya

62. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwezi Julai, 2016 hadi Februari, 2017, jumla ya maeneo **20,056** yalikaguliwa na kati ya hayo, **1,837** yalifungwa kutokana na kuendesha shughuli zao katika mazingira machafu ambayo yanahatarisha jamii kupata magonjwa ya kuambukiza. Aidha, maeneo **5,892** yalipewa notisi za kufanya marekebisho na maeneo **712** wamiliki wake walifikishwa mahakamani kutokana na uvunjifu wa Sheria kwa kushindwa kutekeleza maelekezo kuhusu usafi. Hatua nyingine zilizochukuliwa ni pamoja na ujenzi wa madampo ya kisasa, ununuzi wa vifaa kwa ajili ya kudhibiti taka ngumu na ujenzi wa mifereji ya maji ya mvua.

Huduma za Ustawi wa Jamii

63. Mheshimiwa Spika, katika kuimarisha utoaji huduma za Ustawi wa Jamii tumetengeneza na kuzindua mwongozo wa utekelezaji wa Sera za Huduma kwa Watoto walio katika Mazingira Hatarishi kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa ufadhili wa Wadau wetu wa Maendeleo. Kupitia mwongozo huo, Halmashauri zitaweza kupanga na kutekeleza vipaumbele vya huduma za Ustawi wa Jamii. Jumla ya nakala **17,000** zilizalishwa na kati ya hizo **12,025** zimepelekwa kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa na 208 kwenye Sekretarieti za Mikoa. Aidha, kwa kushirikiana na Wadau wa

Maendeleo, tunakamilisha Mfumo wa Takwimu za Ustawi wa Jamii ambao utaiwezesha OR-TAMISEMI kupata takwimu sahihi ili kuweza kupanga mipango yenye uhalisia.

Huduma kwa Wazee

64. Mheshimiwa Spika, Sera inaelekeza Wazee watambuliwe kuanzia umri wa miaka sitini na kuendelea ili kuwapatia huduma za afya bila malipo. Hadi mwezi Machi, 2017 jumla ya wazee **346,889** wametambuliwa ambapo kati yao Wazee **74,590** wamepata vitambulisho vya matibabu bila malipo. Aidha, Hospitali za Mikoa, Hospitali za Wilaya na Vituo vya afya vyote nchini vimetenga chumba maalum kwa ajili ya huduma za wazee. Lengo la Serikali ni kuwapatia wazee wote vitambulisho vya matibabu bila malipo.

Watu wenye ulemavu

65. Mheshimiwa Spika, Serikali inaendelea kuimarisha huduma za watu wenye ulemavu kwa kuanzisha Kamati za Watu wenye Ulemavu katika Mikoa 26 na Halmashauri 184. Nia yetu ni kutimiza matakwa ya Sheria Na. 9 ya Watu Wenye Ulemavu ya mwaka 2010 ya kuwafikia walemavu hadi katika ngazi za msingi kwenye Kata, Vijiji na Mitaa.

Mfuko wa Pamoja wa Afya (Health Basket Fund)

66. Mheshimiwa Spika, hadi mwezi Machi, 2017 jumla ya **shilingi bilioni 79.70** kati ya **shilingi bilioni 106.26** zilizoidhinishwa

zimepelekwa katika Mamlaka za Serikali za Mitaa. **Asilimia 33.3** ya fedha hizo zimetumika kwa ajili ya ununuzi wa dawa na vifaa tiba pamoja na kutoa mafunzo kuhusu usimamizi wa vituo vya kutolea huduma za afya. Aidha, kuanzia Julai 2017, utaratibu umeandaliwa ili fedha za Mfuko wa Afya wa Pamoja zipelekwe moja kwa moja kwenye vituo vya kutolea huduma za Afya ya Msingi kwa lengo la kurahisisha ununuzi na upatikanaji wa dawa. Hata hivyo, Halmashauri zitaendelea na jukumu la kusimamia matumizi ya fedha hizo ili kuhakikisha dawa na vifaa tiba vinanunuliwa ili kuboresha huduma kwa wagonjwa (**ufafanuzi umeoneshwa kwenye jedwali Na. 9**).

Programu ya Kupambana na UKIMWI (Global Fund)

67. Mheshimiwa Spika, mradi huu unashughulikia udhibiti wa magonjwa matatu ya UKIMWI, Kifua Kikuu na Malaria. Fedha zilizotengwa katika mwaka wa fedha 2016/17 ni shilingi **bilioni 1.68** kwa ajili ya uratibu katika OR – TAMISEMI. Hadi Machi, 2017 **shilingi milioni 909.8** zimepokelewa sawa na asilimia **54** ya fedha zilizoidhinishwa na kutumika kwa shughuli za uratibu na ufuatiliaji. Kwa upande wa shughuli za kudhibiti UKIMWI, hadi kufikia Machi 2017, jumla ya **shilingi bilioni 1.096** zimetolewa kwenye Mikoa **11** na Halmashauri **71**. Kwa upande wa Kifua Kikuu, hadi kufikia Machi 2017, **shilingi bilioni 1.727** zimepelekwa kwenye Mikoa **21** na Halmashauri **114**. Fedha hizo ni kwa ajili ya kutoa mafunzo kwa watoa huduma na ufuatiliaji wa shughuli zilizopangwa.

Mradi wa Uimarishaji wa Afya ya Msingi kwa kuzingatia Matokeo

68. Mheshimiwa Spika, kupitia mradi huu, utoaji wa huduma za afya unazingatia matokeo (result based financing) kwenye Mikoa ya Mwanza, Pwani, Simiyu, Tabora, Shinyanga, Kagera, Kigoma na Geita. Fedha zilizotengwa katika bajeti ya mwaka wa fedha 2016/17 ni **shilingi milioni 535.8,** ambapo hadi sasa zimetolewa **shilingi milioni 443.3.** Mradi huu umewezesha kufanya usimamizi shirikishi katika Mikoa ya Singida, Tanga, Kigoma na Dodoma ambayo imepokea fedha za kuimarisha vituo vilivyopata alama sufuri katika zoezi la kuvipatia vituo hadhi ya daraja kwa nyota (*Star rating*). Serikali imepanga kutumia shilingi **bilioni 71** kwa ajili ya kuboresha vituo vya kutolea huduma vilivyopata alama sufuri katika mwaka wa fedha 2016/17. Timu ya Wataalam inaendelea na tathmini ya vituo vya afya vitakavyokarabatiwa kupitia mpango huo. Lengo ni kuhakikisha huduma za afya kwa wagonjwa zinaimarishwa hususan huduma za mama na mtoto.

Uwezeshaji Wananchi Kiuchumi

69. Mheshimiwa Spika, Halmashauri zote **184** zimetenga shilingi **bilioni 56.8** kutokana na mapato ya ndani ya Halmashauri kwa ajili ya Mfuko wa Vijana na Wanawake. Masharti ya kupitisha bajeti ya kila Halmashauri kwa mwaka wa fedha 2016/17, yalikuwa ni kwa kila Halmashauri kuonesha fedha zilizotengwa kwa ajili ya mfuko wa Vijana na Wanawake kwa kuzingatia mapato ya ndani ya Halmashauri husika. Hadi kufikia Machi, 2017, fedha zilizopelekwa kwenye mifuko ni **shilingi bilioni 15.6** sawa na asilimia **27.5** ya

malengo. Fedha hizi zinatumiwa kwa ajili ya mikopo kwa vikundi vya ujasiriamali vya Vijana na Wanawake ili kukuza kipato na ajira (**ufafanuzi umeoneshwa kwenye jedwali Na. 10**).

Usimamizi na Uendelezaji Vijiji na Miji

70. Mheshimiwa Spika, ustawi wa jamii yetu utategemea sana jinsi tutakavyosimamia na kuimarisha uendelezaji wa Miji na Vijiji. Katika upimaji wa mipaka ya kiutawala tumefanikiwa kupima Vijiji **10,667** kati ya Vijiji **12,545** sawa na asilimia **85**. OR-TAMISEMI imezielekeza Sekretarieti za Mikoa kuzisimamia Mamlaka za Serikali za Mitaa kukamilisha upimaji wa mipaka katika Vijiji **1,878** vilivyobaki. Vilevile, Vijiji **1,640** kati ya Vijiji **12,545** vimeandaliwa mpango wa matumizi bora ya ardhi. Tunaendelea kusimamia kazi hii kwa kushirikiana na Wizara ya Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi.

71. Mheshimiwa Spika, Halmashauri zimeanza kutumia mfumo wa taarifa za kijiografia katika uendelezaji wa Vijiji na Miji. Mfumo huo unawezesha uwepo wa uwazi katika uombaji, upimaji, upangaji wa ardhi ikiwemo utoaji wa Hati Miliki za ardhi kwenye Vijiji na Miji pamoja na utunzaji wa kumbukumbu za masuala ya ardhi, nyumba na anwani za makazi. Mfumo huu unapunguza gharama za uandaaji wa mipango ya uendelezaji Miji na Vijiji na kutatua migogoro ya mipaka.

72. Mheshimiwa Spika, Mamlaka za Serikali za Mitaa **177** kati ya **185** zipo katika hatua mbalimbali za kukamilisha uandaaji wa Mipango ya Jumla (General Planning Schemes) ya Uendelezaji wa Miji

kwa lengo la kudhibiti ujenzi holela. Mfumo huu unasaidia kupunguza gharama za uandaaji wa mipango ya uendelezaji wa Vijiji na Miji, kudhibiti uendelezaji holela wa Vijiji na Miji. OR-TAMISEMI inaendelea kuratibu utekelezaji wa mipango ya jumla kwa ajili ya Miji Midogo **800** inayoibukia ili iendelezwe kwa mpangilio unaofaa. Tathmini inaonesha Miji hiyo ina fursa nyingi za kimazingira, kiuchumi na kijamii zitakazochangia kukuza uchumi wa wananchi wa kipato cha chini.

Mfumo Ulioboreshwa wa Kupeleka Ruzuku katika Mamlaka za Serikali za Mitaa (LGDG)

73. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2016/17, Serikali kupitia mfumo wa Upelekaji wa Ruzuku ya Maendeleo katika Mamlaka za Serikali za Mitaa (LGDG) imefanikiwa kupeleka jumla ya **shilingi bilioni 58.02** kati ya shilingi **bilioni 156.0** kwenye Halmashauri **185** ambapo asilimia **80** ya fedha hizo ni kwa ajili ya miradi ya maendeleo katika Sekta za kilimo, barabara, elimu, afya na maji. Asilimia **20** ya fedha za LGDG ni kwa ajili ya ufuatiliaji, tathmini, kujenga uwezo na upimaji wa Halmashauri kwa kuzingatia vigezo vya utoaji wa fedha hizo. Jumla ya Maafisa **977** wakiwemo Wakurugenzi wa Mamlaka za Serikali za Mitaa, Maafisa Mipango, Maafisa Maendeleo ya Jamii, Maafisa Utumishi na Waweka Hazina walipatiwa mafunzo kuhusu mfumo wa LGDG ulioboreshwa ili kuimarisha usimamizi hadi ngazi za msingi za Serikali za Mitaa. Mfumo huu umeboreshwa ili kuimarisha dhana ya ubia kati ya Serikali na Wananchi kwa maana ya Wananchi kushiriki katika Miradi ya Maendeleo na Serikali kukamilisha pale walipofikia. Aidha, mfumo umeboreshwa ili uwezeshe kubainisha juhudi za Wananchi,

kuzitambua na kutumia fedha hizi kuunga mkono juhudi hizo za Wananchi.

Mfumo wa Fursa na Vikwazo Kwa Maendeleo (O&OD) Awamu ya Pili

74. Mheshimiwa Spika, Mfumo wa Fursa na Vikwazo kwa Maendeleo (O & OD) ulioboreshwa unatekelezwa katika Halmashauri **10** ambazo ni Halmashauri ya Wilaya ya Ulanga, Kilombero, Morogoro, Kisarawe, Bagamoyo, Chalinze, Kondoa, Hai, Siha na Same. Mfumo huu unasisitiza ushirikiano kati ya jamii na Serikali katika kupanga matumizi ya rasilimali zilizopo kwa kuzingatia mahitaji ya jamii husika. Kupitia mfumo huu, wananchi wanashiriki kuibua fursa na kutambua vikwazo vinavyowazunguka katika maeneo yao. Maandalizi ya mfumo ulioboreshwa yamegharimu **shilingi bilioni 1.06** ambazo zimetumika kuandaa miongozo ya ufuatiliaji na uendeshaji wa kutambua, kuchambua na kutoa usaidizi wa jitihada za jamii pamoja na kufanya mafunzo katika Mamlaka za Serikali za Mitaa **185**. Lengo la Serikali ni kusambaza mfumo huo katika Halmashauri zote nchini.

Matengenezo na Ukarabati wa Barabara

75. Mheshimiwa Spika, hadi mwezi Machi, 2017 shilingi **bilioni 142.15** zimepelekwa katika Mamlaka za Serikali za Mitaa kati ya **shilingi bilioni 249.7** zilizotengwa. Fedha hizo zimetumika kwa ajili ya matengenezo ya barabara zenye urefu wa kilomita **11,111.57** kati ya lengo la kilomita **34,024** zilizopangwa. OR- TAMISEMI kwa kushirikiana na *The Africa Community Access Programme* (AfCAP), Mfuko wa Barabara na Wadau wengine wa barabara imejenga uwezo wa kufanya utafiti kuhusu ubora wa kazi za barabara kwa lengo la

kubaini teknolojia inayofaa ili kupunguza gharama za matengenezo na kuboresha mbinu za utengenezaji wa barabara zinazomilikiwa na Mamlaka ya Serikali za Mitaa. Kazi hii inafanyika kupitia maabara ya utafiti wa barabara iliyopo OR - TAMISEMI Dodoma.

76. Mheshimiwa Spika, tumeendelea kujenga uwezo wa kitafiti kwa kuwapatia wataalam wetu mafunzo ya kuangalia ubora wa kazi za barabara kwa kushirikiana na Taasisi za TANROADS – (Central Material Laboratory) na “Council for Scientific and Industrial Research (CSIR)” ya Afrika ya Kusini. Ili kuboresha kazi hiyo ya utafiti, tumefanikiwa kununua vifaa vya maabara vyenye thamani ya **shilingi milioni 162.5**. Vifaa hivi vya maabara, vinatumika kuongeza ufanisi na uwezo wa kuangalia ubora wa kazi za barabara katika Mamlaka za Serikali za Mitaa. Aidha, barabara zenye urefu wa kilomita **33** zimekarabatiwa kwa kiwango cha lami na madaraja **6** yamejengwa kupitia fedha za miradi ya maendeleo za Mfuko wa Barabara.

77. Mheshimiwa Spika, tunaendelea na kazi ya usanifu wa barabara zitakazopunguza msongamano katika Jiji la Dar es Salaam ambayo itahusisha ujenzi wa daraja litakalounganisha maeneo ya Kinondoni na Muhimbili. Miradi mingine itakayotekelezwa ni ujenzi wa daraja la Ruvu Juu na barabara za kupunguza msongamano katika Jiji la Mbeya.

Programu ya Kuboresha Barabara Maeneo ya Vijijini (Removal of Bottleneck)

78. Mheshimiwa Spika, lengo la programu hii ni kuhakikisha kuwa barabara katika maeneo ya Vijijini zinapitika wakati wote kwa kuboresha maeneo korofi ambayo ni kikwazo cha kupitika hususan nyakati za masika. Utekelezaji unahusisha kuinua tuta maeneo ya mabondeni, kujenga madaraja na makalvati kwenye maeneo ya mito inayokatiza barabara na kujenga barabara za zege kwenye maeneo yenye miinuko mikali.

79. Mheshimiwa Spika, programu hii inatekelezwa katika Halmashauri **11** ambazo ni Manispaa ya Dodoma na Halmashauri za Wilaya za Bahi, Kyela, Rungwe, Busokelo, Iramba, Rufiji, Babati, Wanging`ombe, Chunya na Hai. Halmashauri zilizokamilisha utekelezaji wa mradi ni Manispaa ya Dodoma na Halmashauri za Wilaya za Babati, Wanging`ombe na Hai. Utekelezaji wa programu unafanyika kupitia Shirika la Maendeleo la Kimataifa la Uingereza (DfID) ambapo kiasi cha **shilingi bilioni 24.4** ziliidhinishwa kwa mwaka wa fedha 2016/17. Hadi Machi, 2017 fedha zote zimepokelewa na kutumika katika ujenzi wa madaraja matano (5), makalvati makubwa 23, kunyanyua matuta na kujenga barabara zenye urefu wa **kilomita 38.95** kwa kiwango cha changarawe. Aidha, mafunzo yametolewa kwa Wahandisi wa Sekretarieti za Mikoa yote **26**, Wahandisi na Mafundi Sanifu wa Mamlaka za Serikali za Mitaa **185**. Vilevile, mafunzo kuhusu matumizi ya mfumo wa usimamizi wa barabara za Halmashauri (DROMAS) kwa ajili ya kuandaa ramani za barabara, mipango na kutoa taarifa yamefanyika.

Mradi wa Uboreshaji wa Barabara katika Mikoa ya Iringa na Ruvuma kupitia fedha kutoka Jumuiya ya Ulaya

80. Mheshimiwa Spika, Serikali kwa kushirikiana na Jumuiya ya Ulaya (European Union) inatekeleza mradi wa ujenzi wa barabara zenye urefu wa kilomita **88.661** kwa kiwango cha lami kwa gharama ya **shilingi bilioni 36.75**. Mradi huu unatekelezwa kwenye Halmashauri za Wilaya za Iringa (34.967km), Mufindi (14.971km), Songea (13.769km) na Mbinga (24.954km). Hadi sasa jumla ya kilometa **10.20** zimewekewa tabaka la kwanza la lami katika Halmashauri za Wilaya za Iringa (km 9.50) na Mufindi (km 0.70) kwa gharama ya **shilingi bilioni 10.23**. Aidha, mafunzo ya kuwajengea uwezo yametolewa kwa wataalam wa barabara wa OR - Rais - TAMISEMI, na Halmashauri za Mikoa ya Iringa, Morogoro, Ruvuma.

81. Mheshimiwa Spika, kupitia Programu ya “Road Transport Policy Support Programme – Phase II (RTPSP – II)”, Serikali kwa kushirikiana na Jumuiya ya Ulaya (“EU”) inafanya ukarabati wa barabara zenye urefu wa kilomita **121.6** kwa gharama ya **shilingi bilioni 10.80** kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa mbalimbali. Kati ya barabara hizo, kilomita **11.8** za barabara zitaboreshwa kwa kiwango cha lami kwa kutumia fedha kutoka Bodi ya Mfuko wa Barabara.

82. Mheshimiwa Spika, Serikali kwa kushirikiana na Shirika la Maendeleo la Marekani (USAID) kupitia Programu ya “Feed the Future” awamu ya pili na ya tatu, inatekeleza mradi wa ukarabati wa km **304.1** kati ya km **1,000** za barabara zilizopo kwenye mpango katika

Halmashauri za Wilaya za Kongwa, Kiteto, Mvomero na Kilombero. Lengo la mradi ni kuboresha usafiri kwa njia ya barabara katika maeneo yanayozalisha mazao ya chakula kwa wingi. Awamu ya kwanza ya mradi huo ilikamilika mwaka 2016 ambapo jumla ya kilometa **179.89** zilikarabatiwa kwa kiwango cha changarawe katika Halmashauri zote nne zilizo chini ya mradi huu kwa gharama ya **shilingi bilioni 8.75**.

Mradi wa Uendelezaji Miji ya Kimkakati Tanzania

83. Mheshimiwa Spika, Mradi wa Kuboresha Miji ya Kimkakati Tanzania (Tanzania Strategic Cities Project-TSCP) unatekelezwa na Serikali kwa mkopo kutoka Benki ya Dunia (IDA Credit) kupitia mpango maalum wa utoaji fedha uitwao *Specific Investment Loan (SIL)* na ruzuku kutoka DANIDA. Mradi unatekelezwa katika Miji saba (7) ambayo ni Halmashauri za Majiji ya Arusha, Mbeya, Mwanza na Tanga na Halmashauri za Manispaa za Dodoma, Kigoma-Ujiji, Ilemela na Mtwara-Mikindani na Mamlaka ya Ustawishaji Makao Makuu Dodoma – CDA.

84. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha wa 2014/15, Serikali iliingia makubaliano ya kupata mkopo wa nyongeza wenye jumla ya **shilingi bilioni 81.58** kutoka Benki ya Dunia ambapo tayari jumla ya **shilingi bilioni 26.36** kwa ajili ya kukamilisha ujenzi wa barabara zenye urefu wa kilomita **12.74** zinazoendelea kujengwa kwa kiwango cha lami katika miji saba na CDA. Fedha hizo pia zinatumiwa kukamilisha ujenzi wa madampo 6. Aidha, **shilingi bilioni 4** zimepokelewa kutoka DANIDA kwa ajili ya kugharamia uimarishaji wa

Taasisi na kufunga mfumo wa kielektroniki wa ukusanyaji wa mapato katika Halmashauri 7 pamoja na uwekaji wa taa za barabarani.

85. Mheshimiwa Spika, kupitia mradi huu, Serikali imenunua na kusambaza vifaa vya kukusanyia, kusafirishia na kudhibiti taka ngumu katika miji yote ya mradi (Tanga, Mwanza, Arusha, Mbeya, Mtwara-Mikindani, Kigoma-Ujiji na Dodoma). Vifaa vilivyounuliwa na kusambazwa katika miji hiyo ni malori **40** na mitambo **28** kwa gharama ya **shilingi bilioni 66.09**.

Programu ya Kuzijengea Uwezo Mamlaka za Miji 18

86. Mheshimiwa Spika, kupitia programu hii, jumla ya kilomita **220** za barabara zimesanifiwa kwa kiwango cha lami ambapo kilomita **31.28** zimeshajengwa na kilomita **51.17** zinaendelea kujengwa. Aidha, jumla ya stendi **11** za mabasi zimesanifiwa, stendi moja ya mabasi katika Halmashauri ya Manispaa ya Songea imejengwa na kukamilika na stendi tatu (3) katika Halmashauri ya Manispaa ya Mpanda na Halmashauri za Mji za Korogwe na Njombe zinaendelea kujengwa. Vilevile, vituo vitano (**5**) vya maegesho ya magari ya mizigo vimesanifiwa na ujenzi wa kituo kimoja cha maegesho ya malori katika Halmashauri ya Manispaa ya Sumbawanga unaendelea. Machinjio **7** ya kisasa yamesanifiwa na ujenzi wa chinjio moja (1) unaendelea. Kazi nyingine zilizofanyika ni usanifu wa masoko **9**, ukarabati wa madampo, ununuzi wa vifaa vya menejimenti ya taka ngumu katika Miji (7) na uandaaji wa Mipango Kabambe ya uendelezaji wa Miji 8. Utekelezaji wa mradi huu unakusudia kuboresha miundombinu ya

barabara pamoja na usimamizi wa taka ngumu na usafirishaji ili kuifanya kuwa Miji ya kisasa na kuongeza wigo wa mapato.

Mradi wa Kuendeleza Jiji la Dar Es Salaam-DMDP

87. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza mradi wa DMDP Serikali kwa kushirikiana na Benki ya Dunia imeweza kuingia mikataba na Wataalamu Washauri wa mradi, kufanya tafiti za kina, usanifu wa barabara za Mitaa na uhuishaji wa maeneo ya makazi yasiyopimwa katika Jiji la Dar es Salaam. Aidha, usanifu wa mifereji ya maji ya mvua kilometa **32.8** na udhibiti wa taka ngumu umefanyika katika Halmashauri za Manispaa za Dar es Salaam. Utekelezaji wa mradi unaendelea ambapo kazi za *package* ya kwanza katika Manispaa ya Ilala, Temeke na Kinondoni zimeanza kutekelezwa kwa kuanza na ujenzi wa miundombinu ya barabara yenye jumla ya kilomita **15** katika maeneo ambayo hayakuhitaji kulipa fidia.

Programu ya Maboresho ya Fedha za Umma (PFMRP IV)

88. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2016/17, Programu ya Maboresho ya Fedha za Umma Awamu ya Nne iliidhinishiwa **shilingi bilioni 3.6**. Hadi kufikia Machi, 2017 jumla ya **shilingi bilioni 2.24** zilitolewa na kutumika. Programu hii imechangia katika kuimarisha mifumo ya ukusanyaji mapato, matumizi ya mfumo wa Epicor, usimamizi wa mifumo ya ununuzi katika Sekta ya Umma, kuimarisha huduma za ukaguzi wa ndani na kuimarika kwa maandalizi na uwasilishaji wa taarifa za fedha kwa

kutumia viwango vya Kimataifa vya uhasibu katika Sekta ya Umma (International Public Sector Accounting Standards – IPSAS).

Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Kilimo (ASDP)

89. Mheshimiwa Spika, kupitia utekelezaji wa programu hii idadi ya Maafisa Ugani imeongezeka kutoka watalaam **3,326** hadi **13,532** kwa kipindi kilichoishia Desemba, 2016. Ukarabati na ujenzi wa miundombinu ya umwagiliaji umeongeza eneo linalomwagiliwa kutoka hekta **264,388** hadi **463,615** ambapo tija katika uzalishaji wa mazao ya kilimo imeongezeka kwa wastani wa asilimia **3.3** kwa mwaka.

90. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2017/18, Mamlaka za Serikali za Mitaa nchini zitaendelea kutekeleza na kukamilisha miradi mbalimbali katika sekta ya kilimo kwa kutumia bakaa ya mwaka wa fedha wa 2015/16. Aidha, Serikali kwa kushirikiana na Washirika wa Maendeleo inakamilisha maandalizi ya Awamu ya Pili ya utekelezaji wa programu ambayo inatarajiwa kuanza mwaka wa fedha wa 2017/18.

Sekta ya Mifugo

91. Mheshimiwa Spika, nchi yetu inakadiriwa kuwa na jumla ya Kaya **1,745,776** zinazojishughulisha na ufugaji pekee na Kaya **4,901,837** zinazojishughulisha na kilimo na mifugo. Serikali inaendelea kuboresha mazingira ya ufugaji yatakayowafanya wafugaji waache kuhamahama kwa kutenga maeneo maalum ya malisho,

majosho, mabwawa/malambo ya kunyweshea mifugo pamoja na kuchimbiwa visima. Hadi mwezi Machi, 2017 majosho yaliyojengwa na kukarabatiwa ni **5,017**, mabwawa/malambo yaliyochimbwa ni **3,661** na visima vya maji vilivyochimbwa ni **985** katika maeneo ya wafugaji. Lengo la Serikali ni kuimarisha sekta hii ili iwe na mchango mkubwa katika maendeleo ya viwanda.

Programu ya Maji na Usafi wa Mazingira Vijijini (RWSSP)

92. Mheshimiwa Spika, Hadi mwezi Machi 2017, **shilingi bilioni 62.5** zimepelekwa kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa ajili ya utekelezaji wa miradi mbalimbali ya maji kupitia Programu ndogo ya Maji Vijijini na Usafi wa Mazingira (RWSSP). Lengo kuu la programu hii ni kuboresha huduma ya maji na usafi wa mazingira kwa kuongeza kiwango na ubora wa upatikanaji wa huduma hiyo. Miradi ya maji iliyotekelezwa na kukamilika ni **1,301** kati ya **1,810** iliyokuwa imepangwa katika awamu ya kwanza ya utekelezaji wa Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Maji nchini. Serikali imetumia **shilingi milioni 180** kwa ajili ya kutekeleza kampeni ya kitaifa ya usafi wa mazingira ambayo imehusisha kutoa elimu, kukarabati vyoo katika shule **139**.

93. Mheshimiwa Spika, vyombo vya watumiaji maji (COWSO) **1,799** vimeundwa kati ya **5,226** kwa ajili ya usimamizi na uendeshaji wa vituo vya maji ili kuhakikisha miradi hiyo inakuwa endelevu. Aidha, jumla ya vituo vya huduma za maji **1,918** vimejengwa kati ya **6,892** ambavyo vimepangwa kujengwa hadi kufikia Juni, 2017 ambapo wananchi **1,295,000** wananufaika na huduma ya maji safi na salama katika maeneo ya vijijini. Vilevile, Kaya **1,662,550**

zimehamasishwa na kujenga vyoo bora na vituo **1,029,404** vya kunawia mikono katika ngazi ya familia.

94. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2016/17, Serikali kwa kushirikiana na Shirika la Maendeleo la Uingereza (DfID) imeanzisha mpango wa lipa kwa matokeo (**Payment by Results**) ambapo jumla ya Halmashauri 74 zimeingia kwa awamu ya kwanza kwa kuzingatia vigezo mbalimbali. Mpango huu unakusudia kutoa motisha kwa Halmashauri zinazofanya vizuri katika usimamizi wa miradi ya maji. Motisha imelenga katika kuongeza vituo vya kuchotea maji katika maeneo yote ya miji na Vijiji. Lengo kuu ni kuhakikisha kwamba **asilimia 85** ya wananchi waliopo vijijini na **asilimia 95** ya wananchi waliopo mijini wanapata maji na salama ifikapo mwaka 2020.

Utekelezaji wa Sera ya Ubia baina ya Sekta ya Umma na Sekta Binafsi (PPP)

95. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza Sera na Sheria ya ubia baina ya Sekta ya Umma na Sekta Binafsi ya mwaka 2014 na Kanuni zake za mwaka 2015, OR – TAMISEMI imeweka utaratibu wa mafunzo kwa kuziwezesha Halmashauri kuibua miradi inayoweza kuwavutia Wawekezaji, kutenga ardhi kwa ajili ya wawekezaji na kuandaa mikataba yenye maslahi kwa Halmashauri na wananchi kwa ujumla. Utekelezaji wa Ubia baina ya Sekta ya Umma na Sekta binafsi utazipunguzia Halmashauri nakisi ya bajeti, kupata teknolojia mpya na kuongeza mapato.

III. TAASISI ZILIZO CHINI YA OFISI YA RAIS-TAMISEMI

Tume ya Utumishi wa Walimu

96. Mheshimiwa Spika, ili kuiwezesha Tume kutekeleza majukumu yake, katika mwaka wa fedha 2016/17, Tume ilitengewa **shilingi bilioni 10.04** kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida. Hadi Machi, 2017 Tume imepokea **shilingi bilioni 3.9** sawa na **asilimia 39.7** ya bajeti. Kazi zilizofanyika ni kuendesha vikao vya kisheria ambapo mashauri ya nidhamu **242** yamehitimishwa kwenye ngazi ya Wilaya, mashauri **303** yamefanyiwa uchunguzi, walimu **1,885** wamesajiliwa, walimu **2,567** wamethibitishwa kazini, walimu **1,597** waliojiendeleza wamebadilishwa vyeo, walimu **2,800** wamepewa vibali vya kustaafu kazi, walimu wa mikataba **102** wameandaliwa mafao yao na mirathi **74** imeshughulikiwa. Vilevile, majalada ya wazi na siri ya walimu **301,480** yamechambuliwa na kupangwa, ziara na mikutano ya walimu kwenye Wilaya **16** imefanyika, Mpango Mkakati wa Taasisi umeandaliwa na Mkutano wa kazi wa wajumbe wa Tume umefanyika.

Shirika la Elimu Kibaha

97. Mheshimiwa Spika, hadi Machi, 2017, Shirika la Elimu Kibaha kupitia Hospitali Teule ya Rufaa Tumbi Mkoani Pwani limefanikiwa kutoa huduma kwa wagonjwa **185,354** wakiwemo wagonjwa wa nje **135,500** na wagonjwa wa ndani **49,854** kati ya lengo la kuhudumia wagonjwa **200,000**. Majeruhi wa ajali za barabarani **930** (wanawake **185** na wanaume **745**) na majeruhi wasio wa ajali za barabarani wapatao **513** (wanaume **355** na wanawake **158**)

wamehudumiwa. Aidha, hospitali imetoa msaada wa kitaalam kwa kuwajengea uwezo madaktari na wauguzi wa Hospitali **7** zilizoko Mkoa wa Pwani na kuwezesha Kituo cha Afya Mkoani kuanza kutoa huduma za upasuaji kwa mama wajawazito. Shirika limefanikiwa kufunga mtambo wa kuzalisha “Oxygen” wenye uwezo wa kuhudumia wagonjwa zaidi ya **50** kwa wakati mmoja. Mtambo huo unasaidia kutoa huduma kwa wagonjwa wanaohitaji Oxygen na kupunguza gharama zilizokuwa zinatumiwa awali kupata huduma hiyo.

Chuo cha Serikali za Mitaa

98. Mheshimiwa Spika, Chuo cha Serikali za Mitaa kimeendelea kutekeleza majukumu yake ya kutoa mafunzo ya muda mrefu na mfupi, kufanya utafiti na ushauri (consultancy). Hadi Machi, 2017 Chuo kimefanikiwa kukusanya **shilingi milioni 936.2** kutoka kwenye vyanzo vya mapato ya ndani sawa na asilimia **20.9** ya makisio ambayo yalikuwa **shilingi bilioni 4.5**.

99. Mheshimiwa Spika, kazi zilizotekelezwa ni udahili wa wanafunzi wapatao **3,443** ambapo wanafunzi wapya walikuwa **2,582**, kuendesha mitihani, kugharimia mafunzo ya muda mrefu na mfupi kwa wanachuo **3,129** kuwawezesha watumishi **15** wa Chuo kupata mafunzo ya muda mfupi na mrefu, kuendesha mafunzo ya muda mfupi kwa watumishi wa Mamlaka za Serikali za Mitaa na kufanya matengenezo ya miundombinu ya Chuo.

Bodi ya Mikopo ya Serikali za Mitaa

100. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2016/17, Bodi iliweka lengo la kukusanya mtaji wa **shilingi bilioni 3.1** kutoka kwenye Halmashauri zinazodaiwa michango na marejesho ya mikopo ya **shilingi milioni 935.8**. Hadi mwezi Machi, 2017, michango iliyowasilishwa ni shilingi **milioni 515.5** sawa na **asilimia 55** ya makadirio. Aidha, Michango yote ya Akiba na nyongeza ya mtaji iliyowasilishwa na Halmashauri imefikia jumla ya **shilingi bilioni 6.9** sawa na **asilimia 52.7** ya kiasi kilichopaswa kuchangwa cha jumla ya shilingi **bilioni 13.1**.

101. Mheshimiwa Spika, Bodi katika kutekeleza majukumu ya msingi imefanikiwa kutoa mikopo ya **shilingi milioni 120** kwenye Halmashauri ya Wilaya za Bukombe kwa ajili ya ujenzi wa soko la mazao ya kilimo na mifugo Ushirombo na **shilingi milioni 150** kwenye Halmashauri ya Wilaya ya Kishapu kwa ajili ya ujenzi wa stendi ya mabasi. OR - TAMISEMI inaendelea na mpango wa kuboresha muundo wa Bodi hii ili kutekeleza majukumu yake ya kutoa mikopo kwa Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa ufanisi.

Mfuko wa Pensheni wa Serikali za Mitaa-LAPF

102. Mheshimiwa Spika, malengo ya Mfuko wa Pensheni wa LAPF katika mwaka wa fedha 2016/17 yalikuwa ni kukusanya jumla ya **Shilingi bilioni 623.10**. Hadi kufikia Machi 2017, Mfuko umekusanya **shilingi bilioni 329.54** sawa na **asilimia 50.6** ya lengo la kipindi cha miezi tisa. Fedha hizo zimetokana na michango,

malimbikizo ya michango, michango ya wananchama wa hiari, gharama za kubadili mfumo, mapato ya uwekezaji, mapato ya dhamana zilizoiva na mapato mengineyo. Aidha, Mfuko umekusanya mapato yatokanayo na uwekezaji **shilingi bilioni 70.03** na kulipa mafao kiasi cha **shilingi bilioni 100.86**.

Shirika la Masoko Kariakoo

103. Mheshimiwa Spika, Shirika la Masoko Kariakoo lilianzishwa kwa Sheria ya Mashirika ya Umma Sura 132 ya mwaka 1974 iliyofanyiwa marekebisho mwaka 1985 na mwaka 2002. Lengo la Shirika ni kusimamia na kuendesha masoko ya kisasa katika Jiji la Dar es Salaam. Katika mwaka wa fedha 2016/17, Shirika lilikadiriwa kukusanya mapato ya **shilingi bilioni 2.7** ambayo yanatokana na vyanzo vya mapato ya ndani yaani ushuru wa mazao, kodi ya pango na ada ya kutumia soko. Hadi Machi 2017, Shirika limekusanya **shilingi bilioni 1.22** sawa na asilimia **45**. Fedha hizo zimetumika kulipa mishahara ya watumishi wa Shirika, uendeshaji wa biashara, ukarabati wa mindombinu ya soko, ununuzi wa vifaa vya kudumu na kulipa gawio HAZINA, ukarabati wa mfumo wa maji safi katika jengo la Soko Kuu na soko dogo na ukarabati wa nyumba ya soko iliyopo Mbezi.

**IV. MPANGO NA MAKADIRIO YA MATUMIZI YA KAWAIDA NA
MAENDELEO KWA MWAKA WA FEDHA 2017/18**

104. Mheshimiwa Spika, maandalizi ya Mpango na Bajeti ya OR - TAMISEMI yamezingatia Ilani ya Uchaguzi ya CCM ya mwaka 2015, Dira ya Taifa ya Maendeleo 2025, Malengo Endelevu ya Maendeleo 2016-2030, Mpango wa Pili wa Maendeleo wa Miaka Mitano unaolenga kujenga uchumi wa viwanda na Mwongozo wa Kitaifa kuhusu Mpango na Bajeti kwa mwaka 2017/18.

105. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2017/18, OR - TAMISEMI, itaendelea kutekeleza shughuli mbalimbali, kama ifuatavyo:-

- i) Kujenga uwezo wa watumishi wa OR -TAMISEMI, Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa kutoa mafunzo mbalimbali;
- ii) Kuendelea kuratibu masuala mtambuka kama vile UKIMWI/VVU, Utunzaji wa Mazingira, Utawala Bora na Kupambana na vitendo vya Rushwa;
- iii) Kuzipanga Mamlaka za Serikali za Mitaa katika Madaraja kwa lengo la kufahamu uwezo wa Mamlaka hizo katika kutoa huduma na kugawa rasilimali kulingana na mahitaji;
- iv) Kuendelea kusimamia ugatuuji wa madaraka, nyenzo na rasilimali kutoka Serikali Kuu kwenda Mamlaka za Serikali za Mitaa ili kuzijengea uwezo wa kutoa huduma;
- v) Kuimarisha matumizi ya Serikali Mtandao (e-government na TEHAMA) ngazi ya OR - TAMISEMI, Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa;

- vi) Ufuatiliaji na uperembaji wa shughuli mbalimbali kwenye Sekretarieti za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa;
- vii) Kuwezesha na kusimamia utekelezaji wa shughuli za Taasisi zilizopo chini ya OR-TAMISEMI ambazo ni Mfuko wa Pensheni ya Watumishi wa Serikali za Mitaa (LAPF), Shirika la Elimu Kibaha, Chuo cha Serikali za Mitaa, Bodi ya Mikopo ya Serikali za Mitaa, Wakala wa Usafiri wa Haraka Dar es salaam (DART), Tume ya Utumishi wa Walimu na Shirika la Masoko Kariakoo;
- viii) Kusimamia fedha za Mfuko wa Barabara na wadau wengine kwa ajili ya matengenezo ya barabara katika Mamlaka za Serikali za Mitaa;
- ix) Kuendelea kuratibu utekelezaji wa Sera, programu za maboresho na miradi iliyo chini ya OR – TAMISEMI;
- x) Kuendelea na mchakato wa kuandaa Sera ya Maendeleo Mijini na kufanya mapitio ya Sera ya Maendeleo Vijijini; na
- xi) Kutoa maelekezo mahususi kuhusiana na ukuaji na usimamizi wa maendeleo ya miji nchini.

Tawala za Mikoa

106. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2017/18, Tawala za Mikoa zitatekeleza majukumu yafuatayo:-

- i) Kudumisha amani, utulivu na usalama katika maeneo yao ya utawala;
- ii) Kusimamia Mamlaka za Serikali za Mitaa ili zitoe huduma bora kwa wananchi;

- iii) Kuandaa Mipango Mikakati ya Mikoa na Serikali za Mitaa kwa Kuzingatia Mpango wa Pili wa Maendeleo na Ilani ya Uchaguzi ya Chama Cha Mapinduzi (CCM) ya mwaka 2015;
- iv) Kuanzisha na kurasimisha utengaji wa maeneo ya uwekezaji kwa ajili ya viwanda, kilimo, ufugaji, makazi, hifadhi za wanyamapori, misitu na vyanzo vya maji;
- v) Kutekeleza mwongozo wa Serikali Mtandao (e-Gov) katika Sekretarieti za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa ajili ya kuboresha utoaji wa huduma;
- vi) Kuimarisha ukuzaji wa mazao ya kilimo na biashara na kuhakikisha usalama wa chakula;
- vii) Kuimarisha usimamizi wa huduma za ugani zinazoendana na mahitaji ya soko na kuhakikisha zinaendana na Sera ya Ugatuuji wa Madaraka kwa Umma na kuongeza ushiriki wa sekta binafsi katika kilimo na maendeleo ya viwanda;
- viii) Kuendelea na ujenzi, ukarabati na uwekaji wa vifaa katika Hospitali za Rufaa za Mikoa, Ofisi na Makazi ya Wakuu wa Mikoa na Wilaya, Makatibu Tawala wa Mikoa na Wilaya;
- ix) Kuimarisha Timu za Afya za Mikoa na Serikali za Mitaa ili kuhakikisha upatikanaji wa huduma za afya zilizoboreshwa katika Halmashauri, Mikoa na Hospitali za Rufaa;
- x) Kuendesha mikutano ya Kisheria ya Kamati ya Ushauri ya Wilaya (DCC) na Mkoa (RCC) ili kuimarisha utawala bora na uwajibikaji katika ngazi zote; na
- xi) Kuanzisha na kusimamia madawati ya kuratibu malalamiko kuhusu huduma zinazotolewa kwenye Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa.

Mamlaka za Serikali za Mitaa

107. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2017/18, Mamlaka za Serikali za Mitaa nchini zitatekeleza majukumu yafuatayo:-

- i) Kuendesha Mikutano ya Kisheria ngazi ya Halmashauri, Kata, Vijiji na Mitaa ili kuimarisha masuala ya utawala bora na uwajibikaji;
- ii) Kuandaa mipango kabambe ya Maendeleo ya Miji na kujumuisha katika mipango mikakati kama njia ya kushughulikia maeneo yasiyopangwa mijini;
- iii) Kuboresha usafi wa mazingira kwa kuhakikisha usimamizi wa taka-maeneo ya kukusanyia, kusomba na madampo ya taka, miundombinu ya taa za barabarani, vyoo, jumuiya na mfumo wa maji taka;
- iv) Kuimarisha ukusanyaji wa mapato ya ndani ya Halmashauri kwa ajili ya shughuli za maendeleo na utawala;
- v) Kujenga, kukarabati miundombinu ya kijamii na kiuchumi hususan katika sekta za elimu, maji, afya, kilimo, mifugo, uvuvi na barabara kwa kuzingatia ubora wa kitaifa;
- vi) Kuimarisha ubora wa afya na huduma za lishe na kuongeza upatikanaji wa huduma za lishe katika ngazi ya jamii na vituo vya kutolea huduma; na
- vii) Kuthaminisha mali zote zinazohusiana na ardhi na kuhuisha kwenye daftari la kumbukumbu kwa ajili ya makusanyo ya kodi kwa Halmashauri zote za mijini na vijijini.

**V. MALENGO YA TAASISI ZILIZO CHINI YA OFISI YA RAIS -
TAMISEMI KWA MWAKA 2017/18**

Tume ya Utumishi wa Walimu

108. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2017/18 Tume imetengewa **shilingi bilioni 12.42** kwa ajili ya utekelezaji wa majukumu ya Tume katika Ofisi ya Makao Makuu na Wilaya **139**. Kazi zilizopangwa kutekelezwa ni:-

- i. Kutolea uamuzi rufaa 43, mashauri ya nidhamu **1,512** yaliyopo na rufaa mpya 200 zinazotarajiwa katika ngazi ya Makao Makuu. Aidha, mashauri ya nidhamu 3,096 yaliyopo wilayani , mapya 1,000 na rufaa 100 zinazotarajiwa;
- ii. Kuwezesha Makao Makuu na Wilaya **139** kufanya vikao vya kisheria ili kushughulikia masuala ya kuthibitisha kazini walimu waliojiendeleza na mashauri ya nidhamu rufaa za walimu;
- iii. Kufunga na kuanza kutumia Mfumo wa Utunzaji wa taarifa za watumishi kwa njia ya kielektroniki;
- iv. Kuwajengea uwezo watumishi na Wadau wengine wa Tume ili kutekeleza majukumu yao ipasavyo;
- v. Kuhakikisha uwiano katika usambazaji wa walimu kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa na Shule;
- vi. Kuratibu na kufanya ufuatiliaji na tathmini ya utekelezaji wa majukumu ya Tume kwenye ngazi ya Makao Makuu na Wilaya 139; na
- vii. Kuwajengea uwezo watumishi wa Tume na wadau wengine wa Tume ili kutekeleza majukumu yao kwa ufanisi.

Shirika la Elimu Kibaha

109. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2017/18 Shirika la Elimu Kibaha limepanga kutekeleza majukumu yafuatayo:-

- i) Kuendelea kutoa huduma za afya za kinga na tiba katika hospitali Teule ya Rufaa ya Mkoa wa Pwani ya Tumbi;
- ii) Kuendelea kutoa elimu ya afya ya mazingira, uuguzi na utabibu kwa wanafunzi **229** katika Chuo cha Sayansi na Tiba Shirikishi Kibaha;
- iii) Kuendelea kutoa elimu na malezi bora kwa wanafunzi **1,725** wa Sekondari na **994** wa shule ya Msingi;
- iv) Kuendelea kutoa huduma za maktaba;
- v) Kuendelea kutoa huduma za maendeleo ya jamii ili kuwawezesha wananchi kuondokana na umaskini kwa kutoa mafunzo ya ufundi, ujasiriamali, kilimo na mifugo kupitia Chuo cha Maendeleo ya wananchi Kibaha;
- vi) Kuboresha mazingira ya utendaji kazi kwa watumishi **820** ikiwa ni pamoja na kulipa mishahara na stahiki zao kwa wakati na kuwapatia vitendea kazi;
- vii) Kuongeza uzalishaji wa maji tiba kwa ajili ya matumizi ya hospitali na kuuzia hospitali nyingine;
- viii) Kuboresha miundombinu ya Chuo cha Maendeleo ya Wananchi na Chuo cha Afya na Sayansi Shirikishi ili viweze kutoa huduma bora zaidi kwa jamii kulingana na uhitaji uliopo;
- ix) Kuendeleza ujenzi na upanuzi wa Hospitali Teule ya Rufaa ya mkoa wa Pwani ya Tumbi;

- x) Kujenga maabara ya Fizikia na Maarifa ya nyumbani (Home Economics) katika shule ya Sekondari ya wasichana Kibaha; na
- xi) Kutumia ardhi ya Shirika (emptyland) kwa ajili ya uwekezaji ili kuongeza mapato ya Shirika.

Chuo cha Serikali za Mitaa

110. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2017/18, Chuo cha Serikali za Mitaa kimepanga kutekeleza majukumu yafuatayo:-

- i) Kuendelea na utoaji wa mafunzo ya muda mrefu kwa kudahili wanafunzi wapya **2,500**;
- ii) Kutoa mafunzo ya muda mfupi yenye kuzingatia uhitaji;
- iii) Kufanya tafiti mbalimbali na kutoa ushauri wa kitaalamu katika masuala yanayohusu Mamlaka za Serikali za Mitaa;
- iv) Kutekeleza majukumu ya kuwa Chuo Kiongozi cha Mafunzo (Lead Training Institution) katika kusimamia ubora wa mafunzo yanayotolewa katika ngazi mbali mbali za Mamlaka za Serikali za Mitaa (LGAs);
- v) Kusimamia na kuendeleza utekelezaji wa shughuli za uendeshaji wa Chuo;
- vi) Ukarabati wa miundombinu ya Chuo na utunzaji wa mazingira yake;
- vii) Kuimairisha matumizi ya TEHAMA katika shughuli za Chuo;
- viii) Kupima na kufuatilia upatikanaji wa hati ya umiliki wa ardhi ya eneo la Chuo yenye ukubwa wa ekari **592**;
- ix) Kununua eneo la upanuzi wa Chuo Dodoma mjini;

- x) Kununua magari matatu kwa ajili ya huduma za usafiri; na
- xi) Kujenga vyumba viwili vya mihadhara (lecture rooms).

Bodi ya Mikopo ya Serikali za Mitaa

111. Mheshimiwa Spika, katika mwaka fedha 2017/18, Bodi itaendelea kutekeleza jukumu lake la msingi la kutoa mikopo kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa na kufanya ufuatiliaji wa uwasilishaji wa marejesho ya mikopo na michango kutoka kwenye Halmashauri zinazodaiwa kwa lengo la kuongeza mtaji wa Bodi. Sambamba na hilo, Bodi itapanua wigo wa kupata vyanzo vingine vya mapato kupitia mikopo yenye masharti nafuu, kuwekeza kwenye Dhamana za Serikali (Treasury Bills) na kununua Hisa.

112. Mheshimiwa Spika, Bodi itaendelea kutoa elimu kwa wadau mbalimbali ili waweze kufahamu majukumu ya Bodi na huduma zinazotolewa ili waweze kunufaika nazo. Hatua za muda mrefu zitakazochukuliwa ni kufanya marekebisho ya muundo wa Bodi ili iweze kutekeleza majukumu yake kwa ufanisi zaidi. Mapitio ya muundo yamefanyika kupitia wataalam washauri na kutoa mapendekezo ambayo yatafanyiwa maamuzi na Bodi ili kuwa na Bodi iliyoboreshwa (Modified Local Government Loans Board) itakayotekeleza majukumu yake kuendana na mazingira ya sasa ya kiuchumi.

Mfuko wa Pensheni wa Serikali za Mitaa

113. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2017/18, Mfuko umepanga kufanya shughuli zifuatazo:-

- (i) Kuanzisha Ofisi ndogo za uratibu katika Mikoa ya Tabora na Kagera;
- (ii) Kuandikisha wanachama wapya **17,500**;
- (iii) Kuendelea na utelekelezaji wa kutoa mikopo ya Maisha Popote, Elimu na Nyumba kwa wanachama wake;
- (iv) Kuifikia zaidi sekta binafsi hasa kwenye miji mikubwa kama vile; Dar Es Salaam, Arusha, Mwanza, Mtwara, Geita, Kahama, na Mbeya;
- (v) Kukamilisha ujenzi wa Kituo cha Mabasi Msamvu Morogoro na kuanzisha miradi mipya ya viwanda Morogoro, Same na ujenzi wa jengo la Ofisi Arusha;
- (vi) Kufanya uwekezaji katika Sekta ya Viwanda kwa kushirikiana na wadau wengine;
- (vii) Kuutangaza Mfuko na kutoa elimu kwa umma; na
- (viii) Kufuatilia ulipaji wa mikopo ya Serikali na gharama za kubadilisha.

Wakala wa Mabasi Yaendayo Haraka (DART)

114. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2017/18, Wakala wa Mabasi Yaendayo Haraka-Dar es Salaam umepanga kutekeleza majukumu yafuatayo:-

- i) Kuendelea na Awamu ya Pili ya ujenzi wa miundombinu ya DART na usanifu wa awamu zinazofuata. Benki ya Maendeleo

ya Afrika (AfDB) itagharamia ujenzi wa miundombinu ya barabara ya Kilwa hadi Mbagala kilomita **19.3** kwa gharama zinazokadiriwa kuwa **shilingi bilioni 326.54**;

- ii) Kuendelea na ujenzi wa miundombinu ya DART Awamu ya Tatu itakayohusisha barabara ya Nyerere hadi Gongolamboto yenye urefu wa kilometa **23.3** kwa uhisani wa Benki ya Dunia;
- iii) Kufanya uwekezaji katika maeneo muhimu ya mradi ili kuongeza mapato. Wakala unatarajia kuacha kutegemea ruzuku ya Serikali Kuu kuanzia mwaka wa fedha 2018/19;
- iv) Kukamilisha taratibu za uhamishaji wa mfumo wa ukusanyaji wa nauli ITS/AFCs Serikalini baada ya kukamilisha uhakiki pamoja na kujenga uwezo wa watumishi wa Wakala;
- v) Kufanya mapitio ya michoro awamu ya pili kwa ajili ya ujenzi wa mfumo wa mawasiliano wa DART;
- vi) Kuimarisha ulinzi na usalama katika vituo vikuu vitano, vituo vidogo ishirini na saba, madaraja matatu ya watembea kwa miguu pamoja na karakana ya Jangwani;
- vii) Kufanya matengenezo ya miundombinu ya mfumo wa DART iliyokamilika kujengwa;
- viii) Kwa kushirikiana na Wakala wa Serikali Mtandao (e-GA) kukamilisha taarifa ya mfumo wa ukusanyaji wa nauli wa ITS/AFCs;
- ix) Kumsimamia Mtoa huduma (UDART) ili atekeleze mkataba kulingana na masharti yaliyomo;
- x) Kukamilisha taratibu za kumpata mtoa huduma kwa ajili ya ukusanyaji wa nauli, usimamizi wa mapato na mshauri mwelekezi katika Awamu ya Pili;

- xi) Kuendelea kutekeleza Mpango Mkakati wa Mawasiliano wa Wakala;
- xii) Kukamilisha ulipaji wa fidia kwa wananchi watakaopisha ujenzi wa miundombinu Awamu ya Pili;
- xiii) Kuwajengea uwezo watumishi wa Wakala na kuhakikisha wanalipwa stahiki zao kwa mujibu wa Sheria;
- xiv) Kuimarisha usimamizi wa mtoa huduma ya Mpito UDART ili huduma zinazotolewa ziwe na viwango vinavyokubalika.

MALENGO MAHSUSI KWA MWAKA WA FEDHA 2017/18

115. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2017/18, malengo mahsusi yatakayotekelezwa na OR-TAMISEMI na Taasisi zilizopo chini yake ni kama ifuatavyo:-

Kuimarisha Utoaji wa Huduma za Afya na Lishe

116. Mheshimiwa Spika, katika kupambana na tatizo la utapiamlo, kwa mara ya kwanza Mikoa na Halmashauri zote nchini zimetenga **shilingi bilioni 11.40** ambayo ni sawa na **shilingi 1,000** kwa kila mtoto mwenye umri chini ya miaka 5 kwa ajili ya huduma ya chanjo na lishe. Vilevile Wadau wa Maendeleo na Mashirika yasiyo ya kiserikali wametenga kiasi cha **shilingi bilioni 26.48** kwa ajili ya utekelezaji mpango wa Kitaifa wa Afya za Lishe.

Wakala wa Barabara Vijijini

117. Mheshimiwa Spika, kuanzia mwezi Julai, 2017 OR-TAMISEMI inatarajia kuanzisha Wakala wa Barabara Vijijini ambao utakuwa na jukumu la kufanya tathmini ya mtandao wa barabara za Mamlaka za Serikali za Mitaa na kusimamia matengenezo ya barabara hizo kila mwaka. Wadau mbalimbali wameshirikishwa na kutoa maoni ambayo yamesaidia kuboresha muundo wa chombo hicho muhimu katika kuboresha usimamizi wa barabara za Mamlaka za Serikali za Mitaa. Fedha za utekelezaji wa majukumu ya Wakala zitatokana na bajeti ya Mfuko wa Barabara na fedha kutoka kwa Wadau wa Maendeleo.

Mradi wa Kukabiliana na Mabadiliko ya Tabianchi (Decentralised Climate Finance Project)

118. Mheshimiwa Spika, kwa kutambua athari za mabadiliko ya tabianchi, Serikali kwa kushirikiana na Shirika la Misaada la Uingereza (UKAID) kupitia Taasisi ya Kimataifa ya Mazingira na Maendeleo *International Institute for Environment and Development - IIED* na Shirika lisilo la Kiserikali la Hakikazi Catalyst, (HKC) itatekeleza mradi wa kukabiliana athari za mabadiliko ya tabianchi. Lengo la mradi ni kuibua na kutekeleza miradi ambayo itasaidia kupunguza au kuondoa athari za mabadiliko ya tabianchi kwenye Mikoa na Halmashauri.

119. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2017/18, mradi huu utanza kutekelezwa katika Halmashauri 12 kwa gharama

ya **shilingi bilioni 2.0**. Halmashauri za Mikoa hiyo ndizo ziliyoathirika kwa kiwango kikubwa kutokana na mabadiliko ya tabianchi. Mradi huu umepangwa kutekelezwa katika kipindi cha miaka minne kuanzia 2017/18 –2020/21.

Shukrani

120. Mheshimiwa Spika, naomba kumalizia hotuba yangu kwa kuwashukuru tena Waheshimiwa Wabunge wote na kipekee kuishukuru Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala na Serikali za Mitaa. Mafanikio katika utekelezaji wa majukumu ya OR - TAMISEMI yamepatikana kutokana na ushirikiano mzuri na Wadau wa Maendeleo ambao waliendelea kushirikiana nasi katika utekelezaji wa Programu na Miradi mbalimbali katika Sekta za afya, elimu, maji, barabara, fedha, kilimo na maboresho ya mfumo wa Serikali za Mitaa. Wadau hao ni Benki ya Dunia (WB), Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB), Shirika la Maendeleo la Uingereza (DfID), Jumuiya ya Nchi za Ulaya (EU), Shirika la Maendeleo la Japan (JICA), Shirika la Maendeleo la Canada (CIDA), UNFPA, UN-Habitat, Shirika la Maendeleo ya Ubelgiji (BTC), Shirika la Maendeleo la Ujerumani (GIZ), Shirika la Maendeleo la Marekani (USAID), Shirika la Maendeleo la Sweden (SIDA), UNICEF, UNDP, pamoja na nchi zote zinazochangia kupitia Mfuko wa Pamoja wa Kusaidia Bajeti ya Serikali. Ofisi yangu itaendelea kushirikiana na Wadau wote wa maendeleo wa ndani na nje ili kutimiza azma ya kutoa huduma bora kwa wananchi kupitia miradi inayotekelezwa kwa kuzingatia vipaumbele vya wananchi wenyewe.

121. Mheshimiwa Spika, nitakuwa mchoyo wa fadhila kama sitatambua kazi kubwa iliyofanywa na viongozi wenzangu katika Wizara nikianza na Mheshimiwa Selemani S. Jafo (Mb), Naibu Waziri OR - TAMISEMI, Mhandisi Musa I. Iyombe, Katibu Mkuu, Bernard M. Makali, Naibu Katibu Mkuu anayesimamia Elimu na Dkt. Zainabu A.S. Chaula, Naibu Katibu Mkuu anayesimamia Afya, Wakuu wa Mikoa, Makatibu Tawala wa Mikoa, Wakuu wa Wilaya na Wakurugenzi wa Halmashauri kwa ushirikiano wanaonipa katika kutekeleza majukumu yangu. Aidha, ninawashukuru viongozi wa Taasisi zilizo chini ya OR - TAMISEMI pamoja na Wakuu wa Idara, Vitengo na watumishi wote kwa ujumla kwa kufanya kazi kwa juhudi na maarifa ili kufanikisha majukumu tuliropewa katika OR - TAMISEMI.

122. Mheshimiwa Spika, napenda kuwashukuru sana wananchi wangu wa Jimbo la Kibakwe kwa kuendelea kuwa wavumilivu mara zote nilipokuwa mbali nao kwa majukumu ya Kitaifa. Naahidi kuendelea kuwatumikia kwa moyo wangu wote. Aidha, naishukuru familia yangu kwa kuendelea kunitia moyo katika utekelezaji wa majukumu haya mazito ya kuwatumia wananchi.

VI. MAOMBI YA FEDHA KWA KAZI ZILIZOPANGWA KUFANYIKA MWAKA WA FEDHA 2017/18

Maduhuli na Makusanyo ya Mapato ya Ndani

123. Mheshimiwa Spika, kwa mwaka wa fedha 2017/18, OR - TAMISEMI, Taasisi zilizo chini yake, Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa zinaomba idhini ya kukusanya **shilingi 713,187,789,615.00.**

Makusanyo hayo yatatokana na mauzo ya vifaa chakavu na nyaraka za zabuni, faini mbalimbali, marejesho ya masurufu na mishahara. Makusanyo kwa upande wa Mamlaka za Serikali za Mitaa yatatokana na kodi na ushuru mbalimbali unaotozwa na Mamlaka hizo kulingana na Sheria ya Fedha za Serikali za Mitaa, Sura 290. Mchanganuo ni kama unavyoonekana katika jedwali hapa chini:-

**Maduhuli na Makusanyo ya Mapato ya Ndani kwa Mwaka wa Fedha
2017/18**

Na.	OFISI/TAASISI	MAKADIRIO
1.	OR – TAMISEMI	14,000,000.00
2.	Taasisi	22,752,063,908.00
3.	Mikoa	3,115,064,707.00
4.	Mamlaka za Serikali za Mitaa	687,306,661,000.00
JUMLA		713,187,789,615.00

124. Mheshimiwa Spika, sasa naomba Bunge lako Tukufu likubali kuidhinisha makadirio ya mapato na matumizi kwa mwaka wa fedha 2017/18, jumla ya **shilingi Trilioni Sita, Bilioni Mia Tano Sabini na Nane, Milioni Mia Sita Ishirini na Saba, Laki Nne Sabini, Mia Nne Tisini na Tano (shilingi 6,578,627,470,495.00)** kwa ajili ya OR-TAMISEMI, Tume ya Utumishi wa Walimu, Mikoa 26 na Halmashauri 185. Mchanganuo ni kama unavyooneshwa kwenye hapa chini.

**Muhtasari wa Fedha Zinazoombwa kwa Mwaka wa Fedha
2017/18**

AINA YA MATUMIZI	FEDHA ZINAZOOMBWA (SHILINGI)
OR-TAMISEMI	
Mishahara	
Makao Makuu	8,491,975,200.00
Taasisi	15,318,027,000.00
Matumizi Mengineyo	
Makao Makuu	6,384,731,652.00
Taasisi	1,827,564,148.00
Jumla ya Matumizi ya Kawaida	32,022,298,000.00
Tume ya Utumishi wa Walimu	
Mishahara	7,800,146,000.00
Matumizi Mengineyo	4,622,145,495.00
Jumla ya Matumizi ya Kawaida	12,422,291,495.00
MIKOA NA HALMASHAURI	
MIKOA:	
Mishahara	168,579,832,000.00
Matumizi Mengineyo	41,297,783,000.00
Jumla ya Matumizi ya Kawaida	209,877,615,000.00
HALMASHAURI:	
Mishahara	4,075,783,400,000.00
Matumizi Mengineyo	190,392,615,000.00

AINA YA MATUMIZI	FEDHA ZINAZOOMBWA (SHILINGI)
Halmashauri (asilimia 40 Mapato ya Ndani)	274,922,665,000.00
Jumla Matumizi ya Kawaida	4,541,098,680,000.00
MIRADI YA MAENDELEO	
OR-TAMISEMI	417,256,688,000.00
Mikoa	75,259,322,000.00
Halmashauri (Ruzuku ya Serikali)	878,306,580,000.00
Halmashauri (asilimia 60 Mapato ya Ndani)	412,383,996,000.00
Jumla Miradi ya Maendeleo	1,783,206,586,000.00
JUMLA KUU	6,578,627,470,495.00

Ufafanuzi umeoneshwa kwenye majedwali Na. 11 hadi 22 ambayo yameambatishwa

125. Mheshimiwa Spika, pamoja na hotuba hii yapo majedwali ambayo yanafafanua kwa kina makadirio ya matumizi ya fedha ya mafungu 28 chini ya OR-TAMISEMI. Randama na majedwali ni sehemu ya hotuba yangu.

126. Mheshimiwa Spika, hotuba hii inapatikana pia kwenye Tovuti ya OR-TAMISEMI ambayo ni www.tamisemi.go.tz

127. Mheshimiwa Spika, naomba kutoa hoja.